

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА**

(повне найменування закладу вищої освіти)

Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту

кафедра підприємництва та бізнес-адміністрування

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи

здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему **Розробка пропозицій щодо кількісної оцінки впливу
ключових показників на підвищення рівня ефективності
суб'єкта підприємницької діяльності**

Виконав: здобувач 4 курсу, групи ПТБД 2022-1
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність

Коломак К.Р.
(прізвище та ініціали)

Керівник

Гайденко С.М.
(прізвище та ініціали)

Рецензент

Палант О.Ю.
(прізвище та ініціали)

2026 року

Кваліфікаційна робота здобувача виконана в повному обсязі відповідно до завдання та встановлених вимог.

Допускається до захисту в екзаменаційній комісії.

Зав. кафедри ПтаБА

проф., д.е.н. Димченко О.В.

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА

(повне найменування закладу вищої освіти)

Інститут	<u>навчально-науковий інститут економіки і менеджменту</u>
Кафедра	<u>підприємництва та бізнес-адміністрування</u>
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
Спеціальність	<u>076 - Підприємництво, торгівля та біржова діяльність</u>

Завідувач кафедри

ЗАТВЕРДЖУЮ
проф., д.е.н. Димченко О.В.
«19» травня 2026 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Коломак Карині Русланівні
(прізвище, ім'я та по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи	Розробка пропозицій щодо кількісної оцінки впливу ключових показників на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності
керівник роботи	<u>Гайденко Сергій Миколайович, к.е.н., доц.</u>
затверджені наказом закладу вищої освіти від «19» травня 2026 року № 428-03	
2. Термін подання здобувачем роботи	<u>19.06.2026 р.</u>
3. Вихідні дані до роботи: Фінансова та статистична звітність підприємств. Законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють підприємницьку і торговельну діяльність в Україні. Наукові праці та практичні розробки провідних фахівців у галузі управління та адміністрування.	
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): Вступ. Розділ 1 Теоретичні основи розробки пропозицій щодо кількісної оцінки впливу ключових показників на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності. Розділ 2 Оцінка підприємницької діяльності ПрАТ «Інтеркорн». Розділ 3 Розробка пропозицій щодо кількісної оцінки впливу ключових показників на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності. Висновки. Список використаних джерел.	
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): 1. Структурна схема кваліфікаційної роботи здобувача; 2-3. Загальна характеристика ПрАТ «Інтеркорн»; 4. Аналіз виробничого та трудового потенціалу; 5. Кількісна оцінка фінансових показників; 6-8. Факторна оцінка впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією); 9-11. Підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності шляхом визначення впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами).	

6. Дата видачі завдання «19» травня 2026 р.

Керівник роботи

(підпис)

Гайденко С.М.

(прізвище та ініціали)

Завдання прийняв здобувач

(підпис)

Коломак К.Р.

(прізвище та ініціали)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи здобувача	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Написання вступу та вивчення літератури за темою дослідження	19.05.26 – 02.06.26	
2	Техніко-економічна характеристика підприємства та проведення аналізу фінансово-господарської діяльності	19.05.26 – 02.06.26	
3	Розробка пакету документів і проведення необхідних розрахунків для практично-рекомендаційної частини	27.05.26 – 08.06.26	
4	Виконання графічної частини	09.06.26 – 14.06.26	
5	Оформлення пояснювальної записки	15.06.26 – 18.06.26	
6	Попередній захист і отримання рецензії	19.06.26 – 21.06.26	
7	Захист кваліфікаційної роботи здобувача	22.06.26 – 25.06.26	

Здобувач

(підпис)

Коломак К.Р.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Гайденко С.М.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1 Теоретичні основи розробки пропозицій щодо кількісної оцінки впливу ключових показників на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності	6
1.1 Теоретична сутність ефективності суб'єкта підприємницької діяльності та система її оцінювання	6
1.2 Методичні підходи до кількісної оцінки впливу факторів на рівень ефективності суб'єкта підприємницької діяльності	14
Розділ 2 Оцінка підприємницької діяльності ПрАТ «Інтеркорн»	23
2.1 Загальна характеристика харчового підприємства	23
2.2 Аналіз виробничого та трудового потенціалу	34
2.3 Кількісна оцінка фінансових показників	39
Розділ 3 Розробка пропозицій щодо кількісної оцінки впливу ключових показників на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності	43
3.1 Факторна оцінка впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією)	43
3.2 Підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності шляхом визначення впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами)	54
Висновки	65
Список використаних джерел	69

ВСТУП

Актуальність теми у сучасних умовах високої турбулентності ринкового середовища, загострення конкуренції та обмеженості ресурсів проблема підвищення ефективності суб'єктів підприємницької діяльності набуває критичного значення. Для вітчизняних підприємств, які працюють в умовах воєнного стану та структурної перебудови економіки, пошук внутрішніх резервів стає запорукою не лише розвитку, а й економічної безпеки. Ключовим завданням керівників є глибоке розуміння факторів, що визначають результати діяльності, для розробки обґрунтованих стратегічних рішень. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю подолання розриву між наявністю значної кількості показників ефективності та відсутністю наукового інструментарію для визначення кількісної міри їхнього впливу. Сучасна практика управління стикається з «інформаційним перевантаженням», коли фахівці оперують десятками різнорідних показників без чіткого уявлення про їхню пріоритетність, що призводить до неефективного розподілу ресурсів. Особливо гостро ця проблема постає на підприємствах харчової промисловості, до яких належить ПрАТ «Інтеркорн». Підприємства цієї галузі мають складну технологічну структуру, високу капіталомісткість та значну залежність від якості сировини, тому кількісна оцінка впливу ключових показників на рентабельність є критично важливою для оптимізації виробництва, зростання рівня ефективності їх функціонування та підвищення конкурентоспроможності. У роботі актуалізується проблема кількісного аналізу впливу ключових чинників на підвищення ефективності суб'єкта підприємницької діяльності, в межах якої розроблено відповідні науково-методичні пропозиції.

Об'єктом дослідження є процес розробки пропозицій щодо кількісної оцінки впливу ключових показників на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності.

Предметом дослідження є обґрунтування теоретичних, аналітичних, методичних і практичних рекомендацій направлених на розробку пропозицій щодо кількісної оцінки впливу ключових показників на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо кількісної оцінки впливу ключових чинників на рівень ефективності суб'єкта підприємницької діяльності. Варто наголосити на тому, що вона досягається за рахунок розв'язання наступних завдань: дослідити теоретичні основи розробки пропозицій щодо кількісної оцінки впливу ключових показників на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності; виконати оцінку підприємницької діяльності ПрАТ «Інтеркорн»; обґрунтувати розробку пропозицій щодо кількісної оцінки впливу ключових показників на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності.

Вирішення сформованої мети досягалося за рахунок застосування наступних *методів дослідження*: системно-динамічного моделювання, порівняльний, абстрактний, статистичний, індексний, логічний, економічний, експертний метод, логарифмічний та інтегральний методи факторного аналізу.

Теоретичною та методичною основою є праці різних науковців і фахівців з питань оцінки підприємницької діяльності підприємств харчової промисловості, що спеціалізуються на виробництві крохмалів і крохмальних продуктів, а також розробки пропозицій щодо кількісної оцінки впливу ключових показників на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності. В процесі написання даної роботи використано дані виробничої, статистичної, бухгалтерської та фінансової звітності досліджуваного підприємства, з врахуванням річних звітів за період 2022-2024рр., а також дані первинного обліку та оперативні матеріали виробничої діяльності.

Отримані результати можуть бути використані дослідженням харчовим підприємством для кількісної оцінки впливу ключових показників на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності. Розроблені пропозиції дозволяють оптимізувати значний інформаційний масив показників для підвищення рівня їх функціонування та вони засвідчують практичну цінність. На додачу, рекомендації можуть бути включені в фінансово-господарську діяльність ПрАТ «Інтеркорн», а також вони можуть бути адаптовані іншими підприємствами харчової промисловості України.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗРОБКИ ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО КІЛЬКІСНОЇ ОЦІНКИ ВПЛИВУ КЛЮЧОВИХ ПОКАЗНИКІВ НА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Теоретична сутність ефективності суб'єкта підприємницької діяльності та система її оцінювання

В умовах ринкової економіки, що характеризується високим рівнем конкурентної боротьби, мінливістю зовнішнього середовища та обмеженістю ресурсів, ключовим фактором виживання та сталого розвитку будь-якого суб'єкта господарювання є забезпечення високого рівня ефективності його діяльності. Проблема ефективності завжди посідала провідне місце серед наукових і прикладних економічних досліджень, оскільки саме вона є узагальнюючим критерієм доцільності функціонування суб'єкта підприємницької діяльності, якості управління та раціональності використання виробничого, фінансового, трудового та інтелектуального потенціалу.

Категорія ефективності пройшла довгий шлях еволюції, тісно пов'язаний з розвитком продуктивних сил і виробничих відносин. Зародження поняття можна відстежити ще в працях класиків політичної економії. Так, В. Петті та Ф. Кене у своїх дослідженнях національного багатства фактично аналізували ефективність суспільного виробництва на макrorівні. А. Сміт у своїй праці «Дослідження про природу та причини багатства народів» обґрунтував концепцію абсолютних переваг, показуючи, як ефективний поділ праці та спеціалізація підвищують продуктивність та створюють додаткову вартість. Він фактично ототожнював ефективність із зростанням продуктивності праці. Давид Рікардо розвинув ці ідеї у теорії порівняльних переваг, доводячи, що міжнародна торгівля є ефективною для всіх країн-учасниць, якщо вони спеціалізуються на виробництві товарів, де мають відносно менші витрати праці. У марксистській політичній економії ефективність розглядалася крізь призму економії робочого часу. К. Маркс стверджував, що «будь-яка економія в кінцевому підсумку зводиться до економії

часу», а зростання продуктивності праці є основним джерелом додаткової вартості та критерієм прогресивності способу виробництва [2].

Кінець XIX - початок XX століття ознаменувався зміщенням акцентів з макроекономічних теорій на мікрорівень, тобто рівень окремого підприємства. Виникнення школи наукового менеджменту (Ф. Тейлор, Г. Емерсон, А. Файоль) кардинально змінило підхід до ефективності. Ф. Тейлор зосередився на ефективності праці окремого робітника через хронометраж, стандартизацію прийомів і стимулювання. Г. Емертон у своїй відомій праці «Дванадцять принципів продуктивності» сформулював універсальні принципи організації праці та управління, що ведуть до зростання ефективності. Він фактично ввів поняття продуктивності як співвідношення «сукупності всіх витрат до отриманих результатів». У другій половині XX століття, з розвитком неокласичної економічної теорії, теорії фірми та теорії інвестицій, поняття ефективності набуває більш формалізованого та багатовимірного характеру. В. Парето ввів поняття оптимальності (ефективність за Парето), яке описує стан системи, за якого неможливо покращити становище жодного з учасників без погіршення становища інших. Це стало фундаментом для сучасної економіки добробуту. Пізніше, з появою теорії ігор та поведінкової економіки, дослідники почали враховувати такі фактори, як ризик, невизначеність та обмежена раціональність в процесах прийняття рішень щодо підвищення ефективності [18]. При цьому варто наголосити, що еволюцію наукових поглядів на категорію «ефективність» представимо у вигляді табл. 1.1.

У найширшому розумінні, ефективність відображає результативність функціонування підприємницької системи. Однак для глибокого теоретичного аналізу необхідно розмежувати поняття «ефект» та «ефективність», а також співвіднести останню з суміжними категоріями. Ефект (з лат. effectus - виконання, дія) - це абсолютний результат будь-якої дії або процесу. В економіці та бізнесі ефектом може бути обсяг виробленої продукції, отриманий прибуток, вивільнені ресурси, економія коштів тощо. Ефект є величиною абсолютною та не дає відповідь на питання, ціною яких витрат він отриманий? [16].

Таблиця 1.1 - Еволюція наукових поглядів на категорію «ефективність»

Етап / Школа	Представники	Основні ідеї та трактування ефективності
класична політекономія	В. Петті, Ф. Кене, А. Сміт, Д. Рікардо [2]	ефективність як зростання продуктивності праці; ефективність національного виробництва; абсолютні та порівняльні переваги
марксистська політекономія	К. Маркс [2]	ефективність як економія робочого часу; зростання продуктивності праці як основа додаткової вартості
науковий менеджмент	Ф. Тейлор, Г. Емерсон, А. Файоль [18]	ефективність як раціональна організація праці та управління; продуктивність як ключовий вимірник
неокласична школа	А. Маршалл, В. Парето [18]	ефективність як оптимальний розподіл обмежених ресурсів (оптимум Парето)
сучасні теорії	Р. Каплан, Д. Нортон, М. Портер [16]	ефективність як багатовимірна категорія (збалансована система показників); досягнення конкурентних переваг; створення цінності для стейкхолдерів

Ефективність - це відносна величина, яка характеризує співвідношення між отриманим ефектом (результатом) і витратами (ресурсами), що зумовили даний ефект. Саме ця категорія дає відповідь на питання, наскільки раціонально використовуються наявні ресурси?. Окрім співвідношення з ефектом, важливо розмежувати поняття ефективність, результативність, продуктивність та оптимальність. Часто в літературі вони вживаються як синоніми, що є не зовсім коректним з наукової точки зору, при цьому наголосимо, що необхідно навести порівняльну характеристику понятійного апарату ефективності [10].

Узагальнюючи різні підходи, можна зробити висновок, що ефективність суб'єкта підприємницької діяльності - це комплексна, багатоаспектна категорія, яка характеризує його здатність досягати поставлених стратегічних і тактичних цілей (результативність) шляхом найбільш раціонального використання наявних ресурсів (економічність, продуктивність) в умовах динамічного зовнішнього середовища, забезпечуючи тим самим довгострокову конкурентоспроможність та сталий розвиток. Аналіз сучасної економічної літератури свідчить про відсутність уніфікованого підходу до визначення сутності ефективності. Різноманіття поглядів зумовлене складністю цієї категорії, різними цілями дослідження та еволюцією управлінської думки [4]. Можна виділити декілька основних науково-методичних підходів (див. рис. 1.1).

Таблиця 1.2 - Порівняльна характеристика понятійного апарату ефективності

Категорія	Сутнісна характеристика	Формула (або критерій)	Основний акцент
ефект	абсолютний результат діяльності (прибуток, дохід, обсяг продукції)	ефект = результати	що отримано?
ефективність	відношення результату до витрат і характеризує продуктивне використання ресурсів («робити речі правильно»)	ефективність = результати / витрати	якою ціною?
результативність	ступінь досягнення поставлених цілей та характеризує влучність вибору цілей та дій («робити правильні речі»)	результативність = фактичний результат / плановий результат (або ціль)	чи досягнуто мети?
продуктивність	один з ключових вимірників ефективності, що часто ототожнюється з нею та найчастіше вимірюється як відношення обсягу продукції до витрат праці	продуктивність = обсяг продукції / витрати праці	скільки продукції на одиницю праці?
оптимальність	стан системи, за якого досягається найкраще (екстремальне) значення цільової функції за заданих обмежень (наприклад, оптимум Парето)	$\max Y(X)$ за умов $G(X) \leq 0$	чи є це найкращим варіантом?

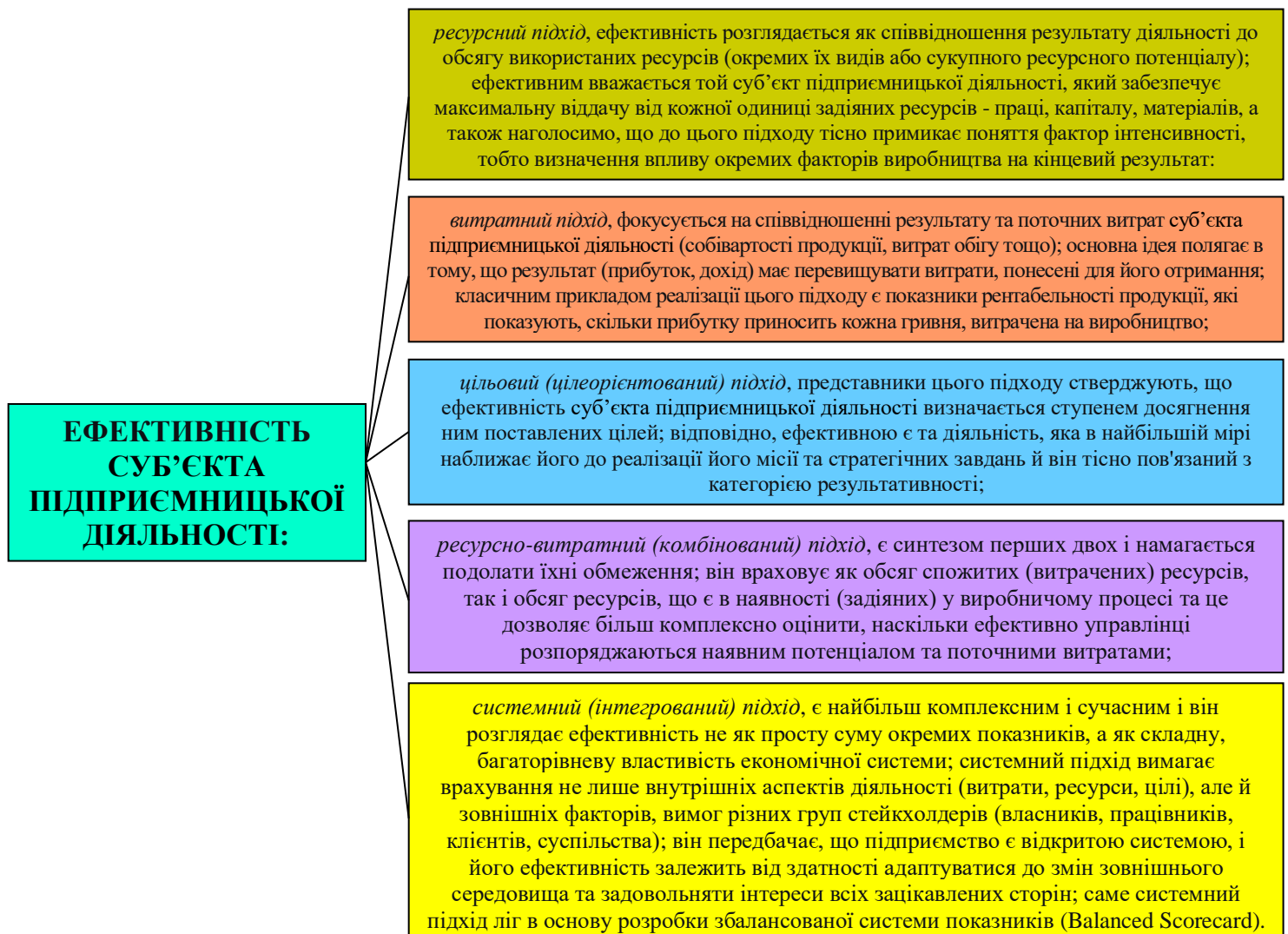

Рисунок 1.1 - Основні науково-методичні підходи до визначення сутності ефективності суб'єкта підприємницької діяльності

Для поглибленого аналізу та ефективного управління необхідно класифікувати види ефективності за різними ознаками [21]. Це дозволяє більш точно ідентифікувати об'єкт оцінки та обирати відповідний інструментарій (див. табл. 1.3).

Таблиця 1.3 - Класифікація видів ефективності суб'єкта підприємницької діяльності

Класифікаційна ознака	Види ефективності	Коротка характеристика
за рівнем об'єкта управління	народногосподарська (макро-)	ефективність функціонування національної економіки в цілому
	галузева (мезо-)	ефективність розвитку окремої галузі чи регіону
	ефективність підприємства (мікро-)	ефективність фінансово-господарської діяльності окремого суб'єкта
	ефективність підрозділу (робочого місця)	ефективність діяльності внутрішніх структурних одиниць
за видами діяльності	ефективність операційної (основної) діяльності	характеризує результативність виробництва та реалізації продукції
	ефективність інвестиційної діяльності	оцінює доцільність та прибутковість реалізації інвестиційних проєктів
	ефективність фінансової діяльності	відображає ефективність залучення та використання капіталу, управління фінансовими потоками
за видами результатів і витрат	економічна ефективність	відображає співвідношення економічних результатів (прибуток, дохід) та витрат
	соціальна ефективність	характеризує рівень задоволення соціальних потреб працівників (рівень оплати праці, умови праці, соціальний пакет)
	екологічна ефективність	оцінює рівень впливу суб'єкта підприємницької діяльності на довкілля (обсяги викидів, плата за ресурси, природоохоронні заходи)
за способом розрахунку	абсолютна (статична)	характеризує величину ефективності на певний момент часу або за певний період
	порівняльна (динамічна)	визначається шляхом порівняння варіантів (наприклад, базового та планового, фактичного з нормативним) для вибору кращого з них
за ступенем охоплення	локальна (часткова)	ефективність використання окремого виду ресурсу (продуктивність праці, капіталовіддача, матеріаловіддача)
	комплексна (інтегральна)	узагальнююча характеристика ефективності функціонування всієї системи (суб'єкта підприємницької діяльності)
за стадією визначення	фактична (досягнута)	розраховується за звітними даними на основі фактичних результатів
	планова (очікувана)	визначається на етапі планування для обґрунтування майбутніх рішень
	проєктна	розраховується на стадії розробки інвестиційних проєктів

Система оцінювання ефективності суб'єкта підприємницької діяльності - це цілісний комплекс методологічних, методичних й організаційно-технічних засобів, призначених для вимірювання, аналізу, кількісної оцінки, контролю та інтерпретації показників, що характеризують результативність, економічність та доцільність його функціонування з метою інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень. Сучасна система оцінювання має базуватися на певних принципах, які гарантують її адекватність, надійність та корисність й до основних з них належать [12]:

- системність - оцінка має охоплювати всі ключові аспекти діяльності (операційний, фінансовий, інвестиційний, соціальний) та їх взаємозв'язки;
- комплексність - використання системи різнорідних показників (абсолютних, відносних, якісних, кількісних) для формування цілісної картини;
- адекватність - показники мають відповідати сутності явищ, що оцінюються, та цілям аналізу;
- об'єктивність - вихідні дані мають бути достовірними, а методика розрахунку - виключати можливість суб'єктивних спотворень;
- релевантність - інформація, отримана в результаті оцінки, повинна бути корисною для прийняття рішень та відповідати інформаційним потребам управління;
- економічність - витрати на функціонування системи оцінювання не повинні перевищувати економічний ефект від її використання.

Також на завершення даного підрозділу доречно дослідити основні методичні підходи до оцінювання ефективності, при цьому як зазначалося раніше, не існує єдиного універсального методу оцінки ефективності та всі існуючі підходи можна згрупувати в кілька основних груп [14], які для деталізації представимо у вигляді табл. 1.4.

Таблиця 1.4 - Порівняльний аналіз методичних підходів до оцінювання ефективності

Методичний підхід	Сутність	Основні показники / методи	Переваги	Недоліки
1	2	3	4	5
традиційний (фінансово-економічний)	базується на розрахунку коефіцієнтів за даними фінансової звітності	рентабельність (активів, власного капіталу, продажів), оборотність, ліквідність, продуктивність праці, капіталовіддача	простота, уніфікованість, наявність інформаційної бази (фінансова звітність), можливість порівняння	орієнтація на минуле, короткозорість, ігнорування якісних факторів та вартості капіталу
вартісно-орієнтований (VBM - Value Based Management)	ефективність вимірюється зростанням вартості компанії для акціонерів	EVA (економічна додана вартість), MVA (ринкова додана вартість), SVA (вартість для акціонерів), CFROI (рентабельність інвестицій за грошовим потоком)	стратегічна орієнтація, врахування вартості капіталу, спрямованість на довгострокове зростання	складність розрахунку, необхідність багатьох коригувань, невизначеність з вартістю капіталу

Продовж. табл. 1.4

1	2	3	4	5
процесно-орієнтований	оцінка ефективності виконання окремих бізнес-процесів суб'єкта підприємницької діяльності	тривалість процесу, вартість процесу, якість на виході процесу, продуктивність процесу	дозволяє виявити «вузькі місця», оптимізувати діяльність, орієнтація на створення цінності для клієнта	складність ідентифікації процесів, потребує спеціального обліку витрат (ABC-костинг)
збалансований (BSC - Balanced Scorecard)	інтеграція фінансових та нефінансових показників за чотирма проєкціями: фінанси, клієнти, внутрішні процеси, навчання та розвиток	набір стратегічних карт, де кожна ціль має свій вимірник (KPI)	стратегічна спрямованість, баланс інтересів, зв'язок операційної та стратегічної діяльності	складність впровадження, суб'єктивність у виборі показників, висока вартість підтримки
ресурсно-факторний	оцінка ефективності використання окремих факторів виробництва	інтегральні показники ефективності ресурсів (трудових, матеріальних, фінансових)	простота розрахунку, можливість глибокого факторного аналізу	не дає цілісної картини, не враховує синергетичні ефекти

Завершуючи дослідження в даному підрозділі необхідно відмітити, що ключовим елементом будь-якої методики є система показників. При цьому відмітимо, що моніторинг наукової літератури дозволяє запропонувати узагальнену систему показників [17], яка групується за певними блоками (див. рис. 1.2).

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- показники ефективності використання ресурсів: продуктивність праці, капіталовіддача, матеріаловіддача, оборотність обігових коштів;
- показники ефективності витрат: рентабельність продукції, рентабельність операційної діяльності, витрати на 1 грн товарної продукції;
- показники ефективності капіталу: рентабельність активів (ROA), рентабельність власного капіталу (ROE), рентабельність інвестованого капіталу (ROIC), EVA;
- показники результативності (досягнення цілей): виконання плану продажів, частка ринку, задоволеність клієнтів, індекс лояльності персоналу;
- інтегральні (узагальнюючі) показники: економічна додана вартість (EVA), комплексна оцінка ефективності (бальні, рейтингові моделі).

Рисунок 1.2 - Узагальнена система показників оцінювання ефективності суб'єкта підприємницької діяльності

Важливою вимогою до сучасної системи показників є її оптимальність, при цьому вона не повинна бути перевантажена великою кількістю

другорядних індикаторів. Для цілей оперативного контролю та швидкого аналізу (експрес-аналізу) доцільно використовувати обмежену кількість ключових показників ефективності (KPI), які найбільш повно відображають стан справ суб'єкта підприємницької діяльності. Як показує досвід, в кожній з груп доцільно мати не більше 3-5 показників [24].

Таким чином, ефективність діяльності суб'єкта підприємницької діяльності, в тому числі й харчового, є складною, багатоаспектною економічною категорією, яка пройшла тривалий шлях еволюції від простого співвідношення результатів і витрат до комплексної характеристики, що включає результативність, економічність, соціальну та екологічну складові. В сучасному науковому просторі відсутній єдиний підхід до трактування сутності ефективності, при цьому найбільш поширеними є ресурсний, витратний, цільовий та системний підходи й останній визнається найбільш повним, оскільки він враховує взаємозв'язок внутрішніх елементів суб'єкта підприємницької діяльності з вимогами зовнішнього середовища та інтересами стейкхолдерів. Для цілей аналізу та управління варто застосовувати розгалужену класифікацію видів ефективності за різними ознаками: рівнем управління, видами діяльності, видами результатів, способом розрахунку тощо. Система оцінювання ефективності має будуватися на принципах системності, комплексності, адекватності та економічності. Вона повинна включати не лише набір показників, але й методику їх розрахунку, аналізу та інтерпретації. Серед сучасних методичних підходів до оцінювання виділяються традиційний (фінансово-економічний), вартісно-орієнтований (VBM) та збалансований (BSC). Вибір конкретного підходу або їх комбінації залежить від стратегічних цілей, галузевих особливостей суб'єкта підприємницької діяльності та інформаційних потреб управління. Продовження написання даної роботи буде спрямовані на більш-детальний розгляд практичних аспектів застосування методичних підходів для оцінки ефективності діяльності будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності, в тому числі й з виробництва крохмалів та крохмальних продуктів.

1.2 Методичні підходи до кількісної оцінки впливу факторів на рівень ефективності діяльності суб'єкта підприємницької діяльності

В сучасних умовах господарювання, що характеризуються високим рівнем невизначеності та жорсткою конкурентною боротьбою, забезпечення ефективності діяльності суб'єкта підприємницької діяльності є ключовим завданням управління. Ефективність як економічна категорія відображає співвідношення між результатами діяльності та витраченими ресурсами (або витратами) на їх досягнення. Однак проста констатація рівня ефективності не дає відповіді на питання, за рахунок чого він сформувався та які чинники спричинили його зміну?. Вирішення цього завдання покладається на факторний аналіз, який представляє собою розділ багатовимірного статистичного аналізу та економічного аналізу, який дозволяє досліджувати об'єкти господарювання шляхом виявлення, класифікації та оцінки впливу окремих факторів на рівень результативних показників. Як зазначають О.С. Брагіна, Д.Д. Стельмашук, використання різних видів аналітичних моделей дозволяє виявити напрям і силу впливу факторів на ключові індикатори діяльності, такі як рентабельність активів або тривалість фінансового циклу. Основна мета факторного аналізу в контексті оцінки ефективності полягає не лише у встановленні причинно-наслідкових зв'язків, а й у кількісному вимірюванні впливу кожного фактора для подальшого прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення результативності бізнесу. Значення факторного аналізу в системі управління суб'єктом підприємницької діяльності реалізується через виконання ним низки важливих функцій [6]:

- діагностична функція - дозволяє визначити «вузькі місця» у діяльності суб'єкта підприємницької діяльності та ідентифікувати резерви підвищення ефективності;
- пошукова функція - забезпечує виявлення прихованих резервів виробництва та реалізації продукції;
- прогностична функція - слугує основою для моделювання сценаріїв розвитку суб'єкта підприємницької діяльності за умови зміни окремих факторів;
- управлінська функція - формує інформаційне підґрунтя для розробки стратегічних і тактичних планів, контролю за їх виконанням та мотивації персоналу.

Для деталізації в табличній формі (див. табл. 1.5) потрібно навести порівняльну характеристику детермінованого та стохастичного факторного аналізу [9].

Таблиця 1.5 - Порівняльна характеристика детермінованого та стохастичного факторного аналізу

Ознака порівняння	Факторний аналіз:	
	детермінований	стохастичний
характер зв'язку	функціональний (повний, жорсткий)	кореляційний (неповний, ймовірнісний)
тип моделі	адитивні, мультиплікативні, кратні, комбіновані	кореляційно-регресійні моделі
можливість підстановки	прямий розрахунок впливу	неможливість розкладання загальної зміни за факторами
точність оцінки	абсолютна (при відсутності залишку)	відносна (оцінюється через помилку апроксимації)
об'єктивність	залежить від правильності побудови моделі	вимагає однорідної сукупності та великої вибірки даних
приклад застосування	модель Дюпона (DuPont)	оцінка впливу якості персоналу на продуктивність праці

Для проведення якісного факторного аналізу першочергове значення має науково обґрунтована класифікація факторів. Під фактором в економічному аналізі розуміють причину, рушійну силу будь-якого процесу або явища, яка визначає його характер або окремі риси. У контексті ефективності діяльності суб'єкта підприємницької діяльності фактори - це елементи виробничого та фінансово-господарського процесу, вплив яких формує рівень результативних показників. Науковець Н.М. Болюбаш пропонує багаторівневий підхід до класифікації факторів, що є особливо актуальним для оцінки ефективності, оскільки дозволяє врахувати вплив зовнішнього середовища. Відповідно до цього підходу, доцільно виділяти наступні рівні факторів [5]:

- макрорівневі фактори - визначаються станом національної економіки, політикою уряду, міжнародними відносинами (рівень інфляції, податкове навантаження, інвестиційний клімат);

- мезорівневі фактори - обумовлені станом розвитку регіону та галузі (регіональна конкуренція, галузева структура, стан ринку праці в регіоні);

- мікрорівневі фактори (внутрішні) - безпосередньо пов'язані з діяльністю конкретного суб'єкта підприємницької діяльності (ефективність використання

ресурсів, організація виробництва, маркетингова політика).

З точки зору впливу на рівень ефективності, внутрішні фактори прийнято поділяти на наступні основні групи, що відповідають ресурсній концепції ефективності [20]:

- фактори ресурсного забезпечення: наявність та стан основних засобів, забезпеченість оборотними коштами, якість та мотивація трудових ресурсів;
- фактори ефективності використання ресурсів: капіталовіддача, матеріаловіддача, продуктивність праці, оборотність активів;
- фактори організації бізнес-процесів: тривалість операційного та фінансового циклів, рівень організації виробництва та управління, маркетингова активність.

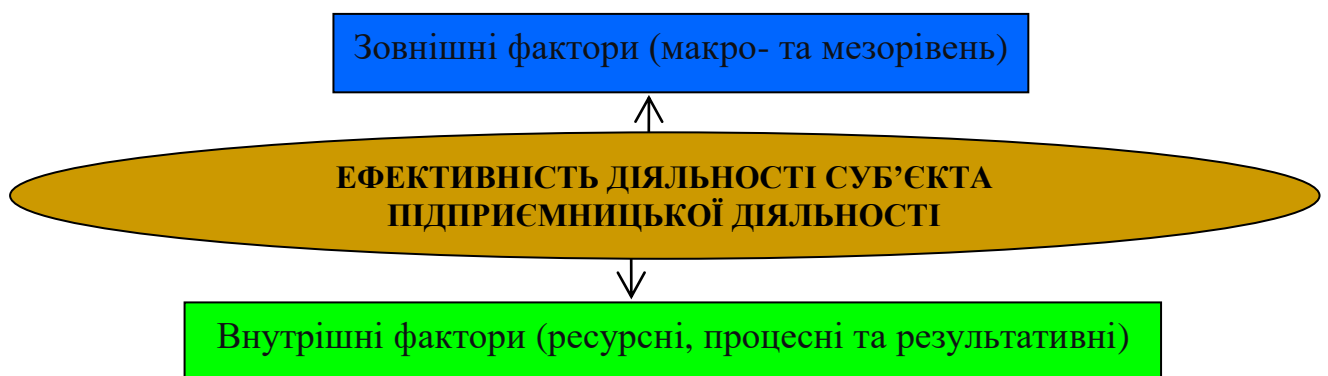

Рисунок 1.3 - Система факторів формування ефективності суб'єкта підприємницької діяльності

Детермінований факторний аналіз базується на припущенні про наявність функціонального зв'язку між результативним показником та факторами. Основним його завданням є розкладання загальної зміни результативного показника на суму змін під впливом кожного фактора окремо. Найбільшого поширення в економічному аналізі набули наступні методи, як ланцюгові підстановки, абсолютних і відносних різниць, інтегральний метод. Метод ланцюгових підстановок є універсальним і дозволяє розраховувати вплив факторів у всіх типах детермінованих моделей та його суть полягає у послідовній заміні базисного значення часткових показників на фактичне та порівнянні отриманих результатів. Інтегральний метод є більш досконалим, оскільки додатковий приріст від взаємодії факторів розподіляється між ними пропорційно. При цьому продовжуючи

написання даного підрозділу потрібно представити порівняльний аналіз методів детермінованого факторного аналізу [25] (див. табл. 1.6).

Таблиця 1.6 - Порівняльний аналіз методів детермінованого факторного аналізу

Метод	Типи моделей	Переваги	Недоліки	Сфера застосування
ланцюгові підстановки	усі типи	простота, універсальність, наочність	залежність результату від послідовності підстановки, наявність «нерозкладеного залишку» (в деяких моделях)	аналіз впливу факторів у будь-яких типах моделей, де важлива послідовність
абсолютних різниць	мультиплікативні, кратні	спрощена версія ланцюгових підстановок, зручність розрахунків	та сама, що й у ланцюгових підстановок	експрес-аналіз, навчальні цілі
інтегральний метод	мультиплікативні, кратні, змішані	усуває неоднозначність оцінки впливу, результат не залежить від послідовності підстановки, дає більш точний розподіл «нерозкладеного залишку»	складніші розрахунки (використання логарифмів, інтегралів)	поглиблений аналіз, де потрібна максимальна точність оцінки впливу факторів

У випадках, коли зв'язок між явищами має не функціональний, а стохастичний характер, застосування детермінованого аналізу є неможливим або недостатнім. Для дослідження таких залежностей використовуються методи кореляційно-регресійного аналізу. Як зазначає І.М. Мушеник використання економетричного моделювання дозволяє підвищити достовірність оцінки ефективності виробничого процесу суб'єкта підприємницької діяльності. Кореляційно-регресійний аналіз дозволяє вирішити наступні завдання: встановити наявність та форму зв'язку між результативним показником та факторними ознаками; визначити тісноту зв'язку (кореляційне відношення, коефіцієнти парної та множинної кореляції); побудувати регресійну модель (рівняння зв'язку) для кількісного опису залежності; оцінити значущість отриманої моделі та окремих її коефіцієнтів. В якості результативного показника при моделюванні ефективності можуть виступати: рентабельність активів, продуктивність праці, капіталовіддача, інтегральний показник ефективності. Факторні ознаки обираються з урахуванням їх якісної однорідності та відсутності мультиколінеарності. Якість побудованої моделі оцінюється за допомогою низки критеріїв [19], наведених у таблиці 1.7.

Таблиця 1.7 - Критерії оцінки якості регресійної моделі

Показник	Формула / Спосіб розрахунку	Економічна інтерпретація	Нормативне значення
коефіцієнт множинної кореляції (R)	$R = \sqrt{1 - \frac{\sum (y_i - \hat{y}_i)^2}{\sum (y_i - \bar{y})^2}}$	тіснота зв'язку між результатом та всіма факторами разом	чим ближче до 1, тим тісніший зв'язок
коефіцієнт детермінації (R ²)	$R^2 = (\text{квадрат } R)$	частка варіації результативного показника, пояснена варіацією включених у модель факторів	> 0,75 - зв'язок сильний; 0,5 - 0,75 - середній; < 0,5 - слабкий
F-критерій Фішера	$F = \frac{\frac{R^2}{k-1}}{\frac{1-R^2}{n-k}}$	оцінка статистичної значущості рівняння регресії в цілому	F > F _{табл} - модель адекватна
t-критерій Стьюдента	$t_{a_j} = \frac{a_j}{m_{a_j}}$	оцінка значущості коефіцієнтів регресії	t > t _{табл} - коефіцієнт значущий

Ефективність суб'єкта підприємницької діяльності є багатограним поняттям, яке неможливо виразити одним показником. Тому в сучасній аналітичній практиці широкого застосування набувають методики розрахунку інтегральних показників, які дозволяють звести багатофакторну систему в єдину кількісну міру. Інтегральний показник ефективності (I_{еф}) може бути розрахований як середньгеометрична величина з індексів часткових показників ефективності [1]:

$$I_{еф} = \sqrt[n]{I_{пп} * I_{кв} * I_{мв} * I_{оок}} ,$$

де I_{пп} - індекс продуктивності праці;

I_{кв} - індекс капіталовіддачі;

I_{мв} - індекс матеріаловіддачі;

I_{оок} - індекс оборотності обігових коштів.

Індекс кожного часткового показника розраховується як відношення його фактичного значення до базового (або нормативного). Такий підхід дозволяє нівелювати різницю в одиницях виміру та масштабах показників. Більш складним та точним є метод таксономії, який дозволяє побудувати узагальнюючу оцінку складного об'єкта на основі матриці даних. Алгоритм таксономічного аналізу включає наступні етапи [13]:

1) формування матриці спостережень (X) розмірністю $n * m$, де n - кількість періодів (об'єктів), m - кількість показників, що характеризують ефективність;

2) стандартизація значень показників для приведення їх до порівнянного вигляду:

$$Y_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{\sigma_j},$$

де Y_{ij} - стандартизоване значення j -го показника для i -го об'єкта;

x_{ij} - фактичне значення j -го показника для i -го об'єкта;

\bar{x}_j - середнє значення j -го показника по всій сукупності об'єктів;

σ_j - середньоквадратичне (стандартне) відхилення j -го показника;

i - номер об'єкта, наприклад, підприємства, регіону, року;

j - номер показника, наприклад, прибутковість, ліквідність, продуктивність;

3) диференціація показників на стимулятори та дестимулятори, при цьому відмітимо, що для стимуляторів (показників, зростання яких позитивно впливає на ефективність) більше значення є кращим, для дестимуляторів - навпаки;

4) формування «еталону розвитку» (точки-еталона P_0) за кожним показником: для стимуляторів - максимальне стандартизоване значення, для дестимуляторів - мінімальне;

5) розрахунок відстаней між об'єктами та еталоном за формулою евклідової відстані:

$$C_{i0} = \sqrt{\sum_{j=1}^m (Y_{ij} - Y_{0j})^2},$$

де C_{i0} - відстань між i -м об'єктом та еталоном (ідеальним) об'єктом;

$\sum_{j=1}^m$ - сума відхилень за всіма показниками;

Y_{0j} - еталонове (найкраще або нормативне) значення j -го показника;

m - загальна кількість показників, що використовуються в аналізі.

$\sqrt{\quad}$ - квадратний корінь, який завершує розрахунок евклідової відстані;

б) розрахунок таксономічного показника рівня розвитку (K_i):

$$K_i = 1 - \frac{C_{i0}}{C_0}$$

де $C_0 = C_0 + 2\sigma_0$ - верхня межа варіації відстаней.

Значення K_i змінюється від 0 до 1, при цьому чим ближче воно до 1, тим вищим є рівень ефективності суб'єкта підприємницької діяльності в i -му періоді порівняно з еталонним.

Одним з найпоширеніших підходів до оцінки впливу факторів на ефективність є моделювання показників рентабельності. Рентабельність є узагальнюючим показником, що відображає ефективність використання ресурсів та капіталу суб'єкта підприємницької діяльності. Факторний аналіз рентабельності дозволяє виявити резерви її зростання та визначити напрямки підвищення ефективності діяльності. Класичним інструментом такого аналізу є модель фірми «Дюпон» (DuPont), яка розкладає рентабельність власного капіталу на три ключові компоненти: операційну ефективність (вимірюється рентабельністю продажів), ефективність використання активів (їх оборотність) та структуру капіталу (фінансовий леверидж). Розширена п'ятифакторна модель DuPont дозволяє ще детальніше проаналізувати джерела формування рентабельності. Для проведення факторного аналізу рентабельності окремого виду продукції ($R_{\text{прод}}$) можна використовувати наступну модель [15]:

$$R_{\text{прод}} = \frac{P_i}{C_i} = \frac{Ц_i - C_i}{C_i} = \frac{Ц_i}{C_i} - 1,$$

де P_i - прибуток від реалізації одиниці i -го виду продукції;

C_i - собівартість одиниці продукції;

$Ц_i$ - ціна одиниці продукції.

Окрім аналізу впливу факторів, важливим завданням є пошук оптимального співвідношення між ними для досягнення максимального рівня ефективності. Для вирішення даного завдання застосовуються методи економіко-математичного моделювання, зокрема оптимізаційні задачі. Класичним прикладом є задача оптимізації структури капіталу з метою максимізації рентабельності власного капіталу (ефект фінансового левериджу).

Ефект фінансового левириджу (EFL) показує приріст рентабельності власного капіталу за рахунок використання позикових коштів [23]:

$$EFL = (ROA - i) * \frac{D}{E},$$

де ROA - економічна рентабельність сукупного капіталу;

i - середня розрахункова ставка відсотка за кредитами;

$\frac{D}{E}$ - коефіцієнт фінансового важеля (відношення позикового капіталу до власного).

Завданням оптимізації є визначення такого значення $\frac{D}{E}$, за якого EFL буде максимальним, але при цьому ризик втрати фінансової стійкості (вимірюваний коефіцієнтом фінансової незалежності) залишатиметься в допустимих межах.

Іншим напрямом є оптимізація виробничої програми підприємства, при цьому критерієм оптимальності може виступати максимум прибутку (або рентабельності), а обмеженнями - наявні ресурси (матеріальні, трудові, виробничі потужності) й дана задача розв'язується методами лінійного програмування. Розв'язок такої задачі дозволяє визначити оптимальну структуру виробництва, яка забезпечить максимальну ефективність діяльності при заданих ресурсних обмеженнях [22].

На основі узагальнення розглянутих методичних підходів, можна запропонувати алгоритм комплексної оцінки впливу факторів на рівень ефективності діяльності суб'єкта підприємницької діяльності. Такий алгоритм, у тому числі й для харчового підприємства повинен поєднувати в собі як традиційні методи детермінованого аналізу, так і сучасні економетричні підходи [3], при цьому для наочності скористаємося рис. 1.4.

Отже, було встановлено, що факторний аналіз є ключовим інструментом управління ефективністю, який дозволяє не лише констатувати зміну результативних показників, але й виявити причини цієї зміни та кількісно виміряти внесок кожного фактора; обґрунтовано, що система факторів формується під впливом макро-, мезо- та мікроекономічного середовища, що вимагає

АЛГОРИТМ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ включає послідовність виконання наступних етапів аналізу:

Етап 1 формування системи показників: на цьому етапі визначаються результативні показники, які будуть досліджуватись (рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, продуктивність праці, капіталовіддача тощо), та фактори, які потенційно можуть на них впливати; система показників має відповідати меті дослідження та інформаційним можливостям;

Етап 2 збір та попередня обробка даних: здійснюється формування інформаційної бази за досліджуваний період; дані перевіряються на достовірність, однорідність та зіставність; при необхідності проводиться їх коригування з урахуванням інфляційних процесів;

Етап 3 побудова факторних моделей: залежно від характеру зв'язку між показниками будуються детерміновані (жорстко детерміновані) або стохастичні моделі; на цьому етапі важливо правильно визначити форму залежності та математичний вираз моделі;

Етап 4 кількісна оцінка впливу факторів: використовуються методи детермінованого аналізу (ланцюгові підстановки, абсолютні та відносні різниці, інтегральний метод) для визначення величини впливу кожного фактора на зміну результативного показника;

Етап 5 статистична оцінка моделі (для стохастичних моделей): перевіряється адекватність моделі, значущість коефіцієнтів регресії, відсутність мультиколінеарності та автокореляції залишків;

Етап 6 розрахунок інтегрального показника ефективності: за потреби здійснюється згортка часткових показників ефективності в інтегральний показник за допомогою методів таксономії, середньгеометричної або інших методів багатовимірного аналізу;

Етап 7 інтерпретація результатів та виявлення резервів: на основі отриманих результатів робиться висновок про те, які фактори мали найбільший позитивний та негативний вплив на ефективність; визначаються резерви її підвищення та напрямки управлінських впливів.

Рисунок 1.4 - Алгоритм комплексної оцінки впливу факторів на ефективність суб'єкта підприємницької діяльності

застосування різноманітних аналітичних підходів; систематизовано методичний інструментарій факторного аналізу, який включає детерміновані та стохастичні методи; визначено переваги та недоліки кожного методу, а також сфери їх найбільш ефективного застосування; розглянуто підходи до моделювання взаємозв'язку факторів та результативних показників на основі моделей Дюпона (DuPont) та оптимізаційних задач лінійного програмування; показано, що використання інтегральних показників, розрахованих методом таксономії, дозволяє отримати узагальнюючу оцінку багатofакторної системи «ефективність суб'єкта підприємницької діяльності»; запропоновано алгоритм комплексної оцінки впливу факторів, який складається з семи послідовних етапів - від формування системи показників до інтерпретації отриманих результатів. Таким чином, отримані в даному розділі теоретичні та методичні результати слугують основою для проведення практичного аналізу ефективності діяльності обраного харчового підприємства та розробки рекомендацій щодо її підвищення.

РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ІНТЕРКОРН»

2.1 Загальна характеристика харчового підприємства

У місті Дніпро найбільш цікавим представником харчового підприємства з виробництва крохмалів і крохмальних продуктів є приватне акціонерне товариство «Інтеркорн Корн Процесінг Індастрі» (скорочена назва - ПрАТ «Інтеркорн»). Дане підприємство було зареєстровано 26 вересня 2003 року та здійснює господарську діяльність відповідно до законодавства України [7].

Метою діяльності даного товариства є одержання прибутку від провадження господарської (підприємницької) діяльності для задоволення та в інтересах його акціонерів, при цьому воно має право на здійснення будь-яких видів діяльності, які не суперечать законодавству України. Предметом його діяльності відповідно до статуту є [7]:

- розробка, впровадження у виробництво, виробництво, маркетинг і продаж крохмалю, похідних з крохмалю, кукурудзяного сиропу, кукурудзяних замінників цукру, виробництво та збут сировини, напівфабрикатів і добавок для зазначених категорій товарів, реалізація побічних продуктів їх виробництва;

- виробництво крохмалів і крохмальних продуктів;

- науково-технічна та інноваційна діяльність;

- будівельна діяльність (вишукувальні та проєктні роботи для будівництва, зведення несучих та огорожувальних конструкцій, будівництво та монтаж інженерних і транспортних мереж);

- спеціалізовані будівельні роботи, в тому числі: знесення; підготовчі роботи на будівельному майданчику; розвідувальне буріння;

- електромонтажні, водопровідні та інші будівельно-монтажні роботи;

- роботи із завершення будівництва;

- діяльність в транспортній галузі;

- діяльність в галузі зв'язку та телекомунікації (електрозв'язку);

- виробництво, реалізація, технічне обслуговування та ремонт

спеціальних видів продукції;

- розробка програмного забезпечення, реалізація програмних продуктів, надання послуг в галузі інформатики;

- виробництво та реалізація, торгівля оптова та роздрібна спиртом, лікєро- горілчаними та коньячними виробами, вином, пивом, іншими алкогольними напоями;

- виробництво та реалізація, торгівля оптова та роздрібна тютюновими виробами;

- оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами;

- оптова торгівля паливом, мастильними матеріалами, олівами;

- оптова торгівля металами та металевими рудами;

- оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням;

- оптова торгівля залізними виробами, водопровідним і опалювальним устаткуванням і приладдям до нього, хімічними продуктами, відходами та брухтом, неспеціалізована оптова торгівля;

- виробництво, передача, розподілення та торгівля електроенергією;

- виробництво, розподілення та торгівля газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи;

- закупівля та продаж природного газу, зокрема, за регульованим і нерегульованим тарифом;

- постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря; комбіноване виробництво теплової та електричної енергії; каналізація, відведення та очищення стічних вод; надання послуг з транспортування енергоносіїв; централізоване водопостачання та водовідведення;

- діяльність у сфері агропромислового комплексу;

- торговельна та посередницька діяльність;

- зберігання пального;

- організація роботи складів;

- надання консультаційних послуг, послуг в сфері освіти, підготовки та перепідготовки спеціалістів і профорієнтації; діяльність в галузі організації

дозвілля; надання фінансових послуг; діяльність в галузі приватизації;

- інша діяльність, яка не суперечить законодавству України.

Адреса розташування: 49022, Україна, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Сонячна Набережна, буд. 120; міжміський код, телефон і факс: (056) 732-12-38, (056) 732-12-39; адреса електронної пошти: lawyer@intercorn.com.ua; ідентифікаційний код юридичної особи: 32616426; найменування видів діяльності відповідно до кодів за КВЕДом: основний: 10.62 - виробництво крохмалів і крохмальних продуктів; додаткові: 41.20 - будівництво житлових і нежитлових будівель; 46.39 - неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами [7].

Статутний капітал складає 110527273,00 грн і поділений на 110527273 штук простих іменних акцій номінальною вартістю 1,00 грн кожна, при цьому вони існують виключно в електронній формі [7].

Наголосимо, що на основі наведеної вище інформації потрібно навести структуру власності ПрАТ «Інтеркорн» станом на 30 червня 2025р. (див. рис. 2.1) [7].

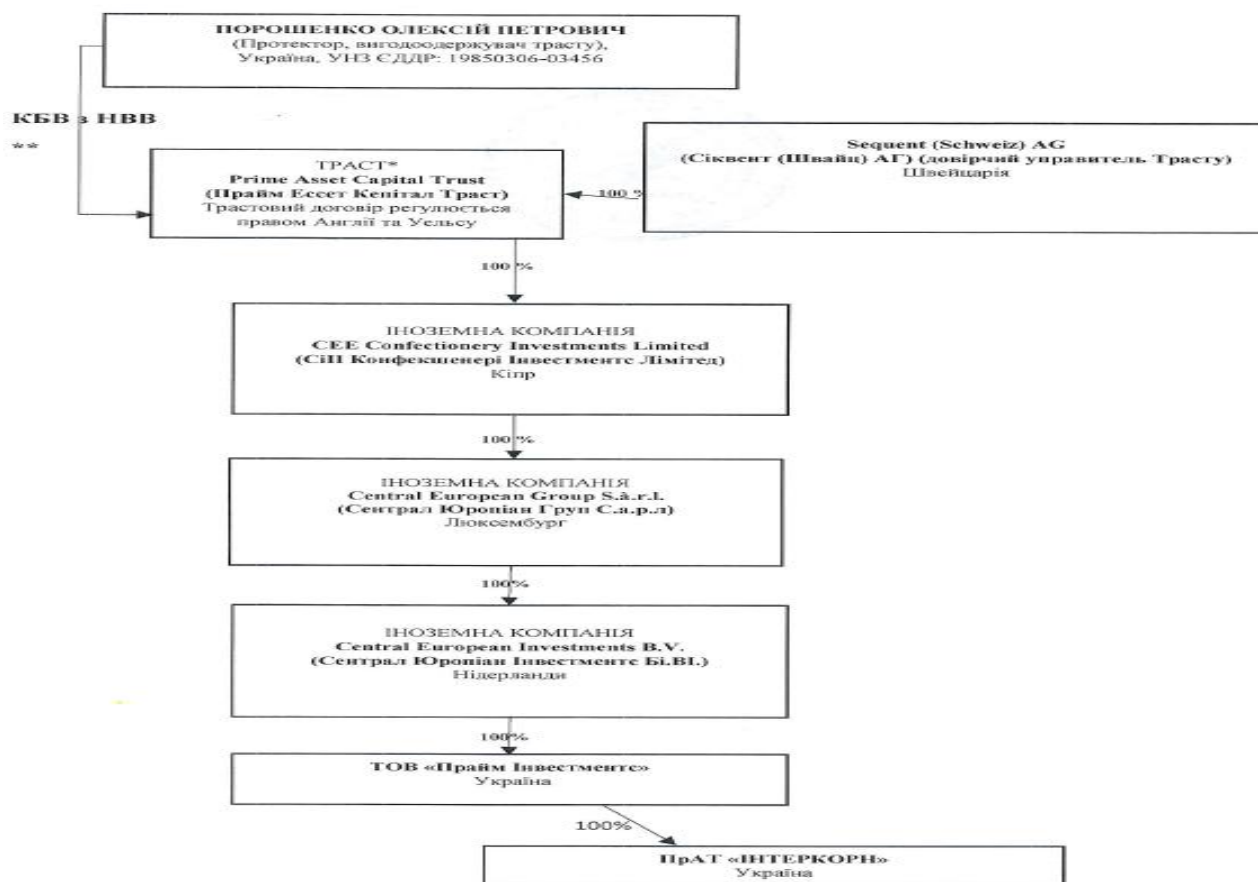

Рисунок 2.1 - Структура власності ПрАТ «Інтеркорн» станом на 30.06.2025р.

Наведена на рис. 2.1 схема ілюструє багаторівневу (пірамідальну) структуру володіння корпоративними правами ПрАТ «Інтеркорн», яка є характерною для транснаціональних холдингів і великих вертикально-інтегрованих компаній. При цьому можна зробити наступні висновки:

- юрисдикційна диверсифікація (ознаки податкового планування): спостерігається класична модель використання іноземних юрисдикцій для володіння українськими активами; ланцюг включає компанії, зареєстровані на Кіпрі (CEE Confectionery Investments Limited), у Люксембурзі (Central European Group S.a.r.l.) та Нідерландах (Central European Investments B.V.); дана структура типова для оптимізації оподаткування, захисту активів і залучення іноземних інвестицій під гарантії юрисдикцій з розвиненим корпоративним правом;

- кінцевий бенефіціар та інструменти трасту: хоча формальним власником на вершині піраміди зазначено фізичну особу (Порошенко О.П.), вказано, що він є «протектором, вигодоодержувачем трасту (ТРАСТ Prime Asset Capital Trust), з точки зору корпоративного права Великої Британії (яким регулюється траст), це означає, що прямим власником активів є траст, а бенефіціар може мати опосередкований контроль; довірчим управителем трасту є Швейцарія Sequent (Schweiz) AG; використання трасту є механізмом забезпечення конфіденційності, спадкоємності та додаткового захисту активів від третіх осіб;

- концентрація капіталу: позначка «100%» на кожному рівні свідчить про повний корпоративний контроль (пряму або опосередковану участь) материнської компанії над дочірніми; це дозволяє кінцевому бенефіціару одноосібно визначати стратегію розвитку всього холдингу, включаючи кінцеві українські активи (ТОВ «Прайм Інвестментс» та ПрАТ «Інтеркорн»).

Таким чином, дана структура є прикладом типізації корпоративного управління у великому агропромисловому або харчовому бізнесі (враховуючи назву CEE Confectionery, що вказує на кондитерську галузь; вона забезпечує максимальний рівень захисту активів від політичних та економічних ризиків країни базування (України) шляхом розміщення керуючих компаній у стабільних правових полях ЄС та Великої Британії; для аналізу ефективності

діяльності ПрАТ «Інтеркорн» важливо враховувати вплив цієї структури на фінансові потоки (трансфертне ціноутворення, дивідендну політику) та інвестиційну привабливість.

На основі річних звітів емітенту [7] потрібно для наочності навести склад основних видів продукції ПрАТ «Інтеркорн» (див. рис. 2.2).

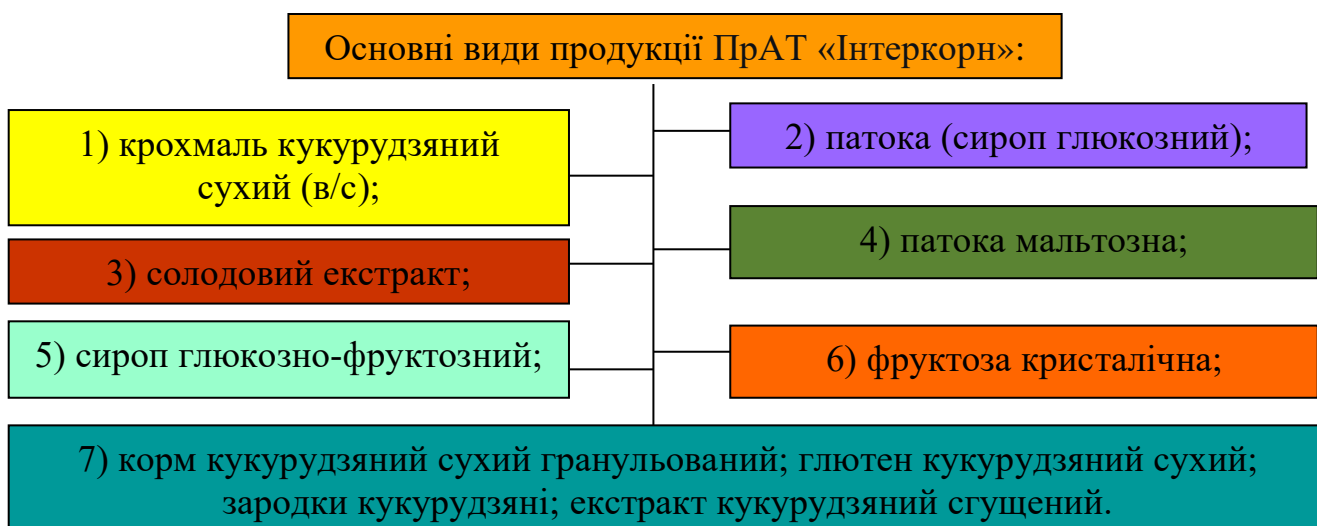

Рисунок 2.2 - Склад основних видів продукції ПрАТ «Інтеркорн»

Найважливішим аспектом даного підрозділу є виконання аналізу складу та структури обсягу виробництва та реалізації основних видів продукції у [7]: натуральній формі (фізичній одиниці виміру) на основі табл. 2.1; грошовій формі (тис. грн) на підставі табл. 2.2.

Проведений аналіз табл. 2.1 за 2022-2024рр. дозволяє зробити наступні узагальнення щодо тенденцій розвитку виробничої програми та змін у продуктовому портфелі:

1) загальна динаміка обсягів виробництва та реалізації: загальний обсяг виробництва та реалізації у натуральному виразі демонструє суттєві коливання: у 2023р. порівняно з 2022р. він зріс на 113117 тонн, або на 82,88%, досягнувши 249600 тонн; проте у 2024р. спостерігається спад на 47273 тонн, або на 18,94% відносно попереднього року, до рівня 202327 тонн; відносно 2022р. обсяг 2024р. все ж вищий на 65844 тонн, або на 48,24%, що свідчить про загальне розширення виробництва та реалізації за трирічний період, хоча й з ознаками нестабільності;

Таблиця 2.1 - Аналіз складу та структури обсягу виробництва та реалізації основних видів продукції у натуральній формі (фізичній одиниці виміру)

Найменування основних видів продукції	2022р.		2023р.		2024р.	
	тонн	%	тонн	%	тонн	%
1) крохмаль кукурудзяний сухий (в/с): - виробництво та реалізація	16255	11,91	17351	6,95	21650	10,70
2) патока (сироп глюкозний): - виробництво та реалізація	13111	9,61	35059	14,05	22019	10,88
3) солодовий екстракт: - виробництво та реалізація	11976	8,77	5453	2,18	7454	3,68
4) патока мальтозна: - виробництво та реалізація	9049	6,63	11656	4,67	15019	7,42
5) сироп глюкозно-фруктозний: - виробництво та реалізація	49380	36,18	62045	24,86	84908	41,97
6) фруктоза кристалічна: - виробництво та реалізація	3398	2,49	69951	28,03	2357	1,17
7) корм кукурудзяний сухий гранульований; глютен кукурудзяний сухий; зародки кукурудзяні; екстракт кукурудзяний сгущений: - виробництво та реалізація	33314	24,41	48085	19,26	48920	24,18
8) разом: - виробництво та реалізація	136483	100	249600	100	202327	100

Таблиця 2.2 - Аналіз складу та структури обсягу виробництва та реалізації основних видів продукції у грошовій формі (тис.грн)

Найменування основних видів продукції	2022р.		2023р.		2024р.	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
1) крохмаль кукурудзяний сухий (в/с): - виробництво та реалізація	92251,0	10,72	83565,0	8,19	116744,0	10,70
2) патока (сироп глюкозний): - виробництво та реалізація	94751,0	11,01	176503,0	17,30	124998,0	11,45
3) солодовий екстракт: - виробництво та реалізація	64439,0	7,49	31763,0	3,11	40953,0	3,75
4) патока мальтозна: - виробництво та реалізація	52857,0	6,14	63343,0	6,21	85532,0	7,84
5) сироп глюкозно-фруктозний: - виробництво та реалізація	266111,0	30,93	289939,0	28,42	427675,0	39,19
6) фруктоза кристалічна: - виробництво та реалізація	87790,0	10,21	192256,0	18,85	71629,0	6,57
7) корм кукурудзяний сухий гранульований; глютен кукурудзяний сухий; зародки кукурудзяні; екстракт кукурудзяний сгущений: - виробництво та реалізація	202139,0	23,50	182816,0	17,92	223754,0	20,50
8) разом: - виробництво та реалізація	860338,0	100	1020185,0	100	1091285,0	100

2) структурні зрушення в асортименті: аналіз структури (часток окремих видів продукції у загальному обсязі) виявляє перерозподіл пріоритетів виробництва та реалізації:

- сироп глюкозно-фруктозний є домінуючим продуктом протягом усього періоду; його частка коливалася від 36,18% у 2022р. до 24,86% у 2023р. (через різке зростання інших позицій) і знову зросла до 41,97% у 2024р., що вказує на повернення до стратегічного фокусу на цьому виді продукції; абсолютний обсяг його виробництва та реалізації збільшується з 49380 тонн до 84908 тонн, при цьому темп приросту за три роки склав 71,95%;

- корм кукурудзяний сухий гранульований; глютен кукурудзяний сухий; зародки кукурудзяні; екстракт кукурудзяний сгущений стабільно займає другу позицію за обсягами: 24,41% у 2022р., 19,26% у 2023р., 24,18% у 2024р.; виробництво та реалізація цього продукту поступово збільшується з 33314 тонн до 48920 тонн, що може бути пов'язано з розвитком безвідходних технологій та попитом на кормову продукцію;

- фруктоза кристалічна демонструє екстремальну волатильність: у 2022р. її частка становила лише 2,49%, або 3398 тонн, у 2023р. вона різко підвищилася до 28,03%, або до 69951 тонн, а у 2024р. скоротилася до 1,17%, або до 2357 тонн; такий стрибок, ймовірно, зумовлений виконанням разового великого замовлення або тимчасовим перепрофілюванням потужностей; це свідчить про гнучкість виробництва та реалізації, але й про відсутність сталого попиту на даний вид продукції;

- патока (сироп глюкозний) мала пік у 2023р. у розмірі 30559 тонн, або 14,05%, після чого у 2024р. знизилася до 22019 тонн, або до 10,88%; тим не менш, обсяги 2024р. значно перевищують рівень 2022р., який склав 13111 тонн, або 9,61%, що вказує на зростання попиту на цей продукт;

- крохмаль кукурудзяний сухий (в/с) демонструє стійке збільшення: з 16255 тонн у 2022р. до 21650 тонн у 2024р., при цьому приріст був рівним 33,19%; її частка коливалася в межах 6,95-11,91%, що свідчить про його більш-менш стабільну нішу;

- патока мальтозна поступово нарощує обсяги: з 9049 тонн у 2022р. до

11656 тонн у 2023р. і до 15019 тонн у 2024р., хоча її частка залишається помірною в межах 4,67-7,42%;

- солодовий екстракт зазнав значного скорочення: з 11976 тонн у 2022р. до 5453 тонн у 2023р., тобто падіння більш ніж удвічі та із незначним відновленням до 7454 тонн у 2024р.; частка впала з 8,77% у 2022р. до 2,18% у 2023р. і в 2024р. склала 3,68%, тобто відносно попереднього року збільшилася, а у порівнянні з базовим роком, яким є 2022р. - скоротилася, що може бути наслідком зменшення попиту або переорієнтації виробничих ліній та реалізації;

3) ключові тенденції:

- спостерігається зміщення акцентів у бік виробництва та реалізації: сиропу глюкозно-фруктозного, патоки (сиропу глюкозного) та корму кукурудзяного сухого гранульованого; глютену кукурудзяного сухого; зародків кукурудзяних; екстракту кукурудзяного сгущеного, що відповідає сучасним ринковим трендам (попит на підсолоджувачі та корми для тваринництва);

- різке збільшення випуску та продажу фруктози кристалічної у 2023р. виглядає аномальним і потребує додаткового пояснення (можливо, експортний контракт або використання тимчасово вільних потужностей); подальше падіння свідчить про повернення до звичайної структури;

- виробництво та реалізація солодового екстракту скорочується, що може бути сигналом для перегляду доцільності його подальшого випуску або пошуку нових ринків збуту;

- стабільне зростання обсягів крохмалю кукурудзяного сухого (в/с) та мальтозної патоки вказує на диверсифікацію продуктового портфеля та наявність постійних споживачів;

4) для підвищення ефективності діяльності підприємству доцільно:

- закріпити позитивну динаміку щодо основних продуктів-лідерів (сиропів та кормів);

- більш-грунтовно проаналізувати причини різкого падіння виробництва та реалізації фруктози та солодового екстракту, оцінити можливість стабілізації їх випуску та реалізації, або заміни на більш рентабельні види;

- продовжувати моніторинг ринкової кон'юнктури для своєчасного коригування виробничої програми.

Таким чином, аналіз табл. 2.1 свідчить про активну адаптацію підприємства до змін попиту, хоча й з певною нестабільністю окремих позицій, при цьому загальна тенденція до зростання обсягів виробництва та реалізації є позитивною ознакою розвитку бізнесу.

Проведений аналіз вартісних показників виробництва та реалізації продукції за 2022-2024рр. (див. табл. 2.2) у взаємозв'язку з попередньо розглянутими натуральними обсягами (див. табл. 2.1) дозволяє зробити наступні узагальнення щодо ефективності збутової політики, цінової динаміки та структури товарної продукції підприємства:

1) загальна динаміка вартісних обсягів реалізації: загальний обсяг реалізованої продукції у грошовому виразі демонструє стійку висхідну тенденцію: у 2023р. порівняно з 2022р. він зріс на 159847,0 тис.грн, або на 18,58%; у 2024р. відносно 2023р. підвищився ще на 71100,0 тис.грн, або на 6,97%; за трирічний період приріст склав 230947,0 тис.грн, або 26,84%; це свідчить про загальне збільшення масштабів діяльності підприємства у вартісному вимірі, що є позитивною ознакою його розвитку; водночас темпи приросту уповільнюються, що може бути пов'язано з насиченням ринку, або ціновими факторами;

2) співставлення з натуральними показниками (ціновий фактор): порівняння даних таблиць 2.1 та 2.2 дозволяє виявити суттєві коливання середніх цін реалізації:

- фруктоза кристалічна демонструє екстремальну цінову волатильність: у 2022р. ціна була аномально високою 25835,79 грн/т, у 2023р. різко впала до 2748,44 грн/т, що збігається з різким зростанням обсягів виробництва, а у 2024р. повернулася до високого рівня 30389,90 грн/т, при різкому падінні обсягів; це свідчить про можливу реалізацію дрібних партій спеціального призначення, або експортних контрактів за іншими ціновими умовами;

- корм кукурудзяний сухий гранульований; глютен кукурудзяний сухий; зародки кукурудзяні; екстракт кукурудзяний сгущений має хаотичну тенденцію до

зниження: ціна впала в 2023р. відносно 2022р. на 37,34%, в 2024р. порівняно з 2023р. вона зросла на 20,30%, а щодо 2022р. скоротилася на 24,61%, що може бути наслідком посилення конкуренції на ринку кормів, або зміною якісних характеристик;

- патока (глюкозний сироп) також подешевшала на протязі 2023-2024рр. у порівнянні з 2022р. відповідно на 30,34% і на 21,45%, а в 2024р. відносно попереднього року навпаки відбулося підвищення її ціни на 12,76%, все це спостерігалось, незважаючи на зростання та зниження обсягів виробництва у порівнювані роки;

- сироп глюкозно-фруктозний, незважаючи на щорічне лідерство за обсягами, втратив у ціні 13,29% і 6,53% відповідно у 2023р. у порівнянні з попереднім роком і в 2024р. відносно 2022р., а в 2024р. щодо 2023р. навпаки відбулося зростання ціни на 7,79%, що може свідчити про тиск з боку покупців, або демпінгову стратегію для захоплення ринку;

3) структурні зрушення у вартісному виразі: аналіз структури реалізації за вартістю підтверджує лідерство окремих продуктів, але з певними особливостями:

- сироп глюкозно-фруктозний є беззаперечним лідером за виручкою: його частка зросла з 30,93% у 2022р. і з 28,42% у 2023р. до 39,19% у 2024р. (найвищий показник серед усіх продуктів), а в 2023р. відносно 2022р. простежувалося її скорочення; при цьому з року в рік абсолютна виручка від його реалізації збільшувалася та в 2024р. склала 427675,0 тис.грн і темп приросту був рівним 60,71%, який менший за приріст натуральних обсягів у розмірі 71,95% через згадану раніше стрибкоподібну зміну цін;

- корм кукурудзяний сухий гранульований; глютен кукурудзяний сухий; зародки кукурудзяні; екстракт кукурудзяний сгущений посідає другу позицію за виручкою, яка склала 20,50% у 2024 р., хоча його частка дещо знизилася порівняно з 2022р. - 23,50%; абсолютна виручка зросла на 10,69%, тобто з 202139,0 тис.грн до 223754,0 тис.грн, що значно менше за зростання натуральних обсягів у значенні 46,85% через суттєве падіння цін;

- патока (глюкозний сироп) у 2023р. демонструвала стрімке зростання виручки до 176503,0 тис.грн, а частка склала 17,30%, але у 2024р. впала до 124998,0 тис.грн, а питома вага була рівною 11,45%, що корелює зі зменшенням

натуральних обсягів та падінням цін;

- фруктоза кристалічна створила «ціновий та обсяговий пузир» у 2023р., забезпечивши 192256,0 тис.грн виручки, або 18,85% від загальної, але у 2024р. її внесок скоротився до мінімальних 71629,0 тис.грн, або в структурі 6,57%;

- крохмаль кукурудзяний демонструє, як зростання так і скорочення виручки, при цьому збільшення відбулося з 92251,0 тис.грн у 2022р. до 116744,0 тис.грн у 2024р., або на 26,55%, що дещо менше за зростання натуральних обсягів у розмірі 33,19% через незначне зниження ціни;

- патока мальтозна показує найбільш стабільне зростання виручки з 52857,0 тис.грн до 85532,0 тис.грн за аналізований період і темп збільшення склав 61,82%, що відстає від підвищення натуральних обсягів у розмірі 65,97% завдяки відносно стабільним цінам;

- солодовий екстракт різко втратив у виручці з 64439,0 тис.грн у 2022р. до 31763,0 тис.грн у 2023р., тобто падіння 2,03 рази з частковим відновленням до 40953,0 тис.грн у 2024р., що повністю корелює з динамікою зміни натуральних обсягів;

4) ключові тенденції та висновки: домінування сиропів: сироп глюкозно-фруктозний формує від майже 29,00% до 40,00% всієї виручки підприємства, що робить його ключовим продуктом для фінансової стабільності; будь-які зміни попиту на цей продукт критично впливатимуть на загальні фінансові результати; різноспрямована динаміка цін: загальне зростання виручки відбувається на фоні зниження середніх цін за більшістю позицій, крім фруктози та солодового екстракту; це свідчить про висококонкурентне ринкове середовище та необхідність компенсувати ціновий тиск нарощуванням натуральних обсягів; проблема фруктози: екстремальні коливання обсягів та цін на фруктозу кристалічну вказують на відсутність стабільної ринкової ніші; різке зростання обсягів у 2023р. супроводжувалося падінням ціни до рівня звичайних сиропів, що могло бути збитковим; необхідно ретельно проаналізувати рентабельність цього продукту та доцільність його подальшого виробництва в таких обсягах; стабільні нішеві продукти: крохмаль кукурудзяний та патока мальтозна

демонструють стійке зростання виручки та відносно стабільні ціни, що робить їх надійним джерелом доходу та резервом для диверсифікації ризиків; сировинний характер продукції: низькі ціни на корм кукурудзяний сухий гранульований; глютен кукурудзяний сухий; зародки кукурудзяні; екстракт кукурудзяний сгущений та падіння їх частки у виручці свідчать проте, що цей продукт, хоча й важливий для безвідходності виробництва, не є високомаржинальним;

5) для підвищення ефективності діяльності підприємству доцільно: зосередити маркетингові зусилля на продуктах із стабільною ціновою динамікою (сироп глюкозно-фруктозний, крохмаль, мальтозна патока); провести аналіз рентабельності фруктози кристалічної для визначення оптимальної стратегії (скорочення, переорієнтація на експорт, пошук нішевих споживачів); дослідити можливості підвищення цін на кормову продукцію через покращення якості, або додаткову переробку; розробити систему моніторингу цінової динаміки для оперативного коригування плану виробництва.

Таким чином, дослідження табл. 2.2 наголошує про позитивну динаміку загальних вартісних показників, але виявляє суттєві структурні проблеми, пов'язані з ціновою нестабільністю та залежністю від окремих продуктів; це потребує подальшого поглибленого аналізу фінансових результатів по кожному виду продукції.

2.2 Аналіз виробничого та трудового потенціалу

Базисом формування кінцевих фінансових результатів діяльності будь-якого підприємства, в тому числі й досліджуваного є ефективність використання наявних у його розпорядженні ресурсів. У системі факторів внутрішнього середовища, що визначають конкурентоспроможність та економічну динаміку, провідна роль належить виробничому та трудовому потенціалу. В контексті даного дослідження ці категорії розглядаються не просто як статичні характеристики суб'єкта господарювання, а як динамічні чинники, зміна яких безпосередньо впливає на варіацію результативних показників (обсягів реалізації, прибутковості, продуктивності).

Отже, розпочати даний підрозділ потрібно з оцінки складу та структури первісної вартості основних засобів (за матеріально-речовою ознакою) станом на кінець грудня (див. табл. 2.3).

Таблиця 2.3 - Оцінка складу та структури первісної вартості основних засобів (за матеріально-речовою ознакою) станом на кінець грудня

Показники	2022р.	2023р.	2024р.
Будівлі та споруди: - тис.грн / %	543057,0 / 32,42	548064,0 / 30,19	553841,0 / 30,17
Машини та обладнання: - тис.грн / %	1111112,0 / 66,33	1236876,0 / 68,15	1250455,0 / 68,11
Транспорт: - тис.грн / %	8278,0 / 0,49	7648,0 / 0,42	7648,0 / 0,42
Інструменти, прилади, інвентар (меблі): - тис.грн / %	1109,0 / 0,07	1214,0 / 0,07	2178,0 / 0,12
Багаторічні насадження: - тис.грн / %	147,0 / 0,01	147,0 / 0,01	147,0 / 0,01
Інші основні засоби: - тис.грн / %	5276,0 / 0,31	6146,0 / 0,34	7010,0 / 0,38
Активи з права користування: - тис.грн / %	6274,0 / 0,37	14908,0 / 0,82	14641,0 / 0,79
Разом: - тис.грн / %	1675253,0 / 100	1815003,0 / 100	1835920,0 / 100

Дослідження табл. 2.3 свідчить проте, що разом первісна вартість основних засобів на кінець грудня щороку характеризувалася зростаючою тенденцією, при цьому темп приросту за три роки склав 9,59%. На протязі років оцінки переважали машини та обладнання, при цьому їх частина коливалася в різні сторони, а у вартісному вираженні вони збільшилися з 1111112,0 тис.грн у 2022р. до 1236876,0 тис.грн у 2023р. і до 1250455,0 тис.грн у 2024р.. Будівлі та споруди мали наступну більшу частину у загальній вартості, яка стабільно скорочувалася, а в абсолютному значенні постійно підвищувалася. Всі інші види основних засобів на протязі 2022-2024рр. займали менше 0,82%, а в абсолютній величині нижче 14908,0 тис.грн, при цьому вони характеризувалися, як: стабільністю (багаторічні насадження); зростанням (інструменти, прилади, інвентар (меблі), інші основні засоби); скороченням (транспорт); стрибкоподібністю (активи з права користування).

При дослідженні виробничого потенціалу наступним потрібно навести моніторинг динаміки показників балансового руху та рівня його інтенсивності, при цьому для деталізації отриманих результатів використаємо табл. 2.4.

Таблиця 2.4 - Динаміки показників балансового руху та рівня його інтенсивності

Показники	2022р.	2023р.	2024р.
Вартість на початок року, тис.грн	1665671,0	1675253,0	1815003,0
Вартість надходження за рік, тис.грн	15453,0	142291,0	24358,0
Вартість вибуття за рік, тис.грн	5871,0	2541,0	3441,0
Вартість на кінець року, тис.грн	1675253,0	1815003,0	1835920,0
Вартість середня за рік, тис.грн	1670462,0	1745128,0	1825461,5
Коефіцієнт надходження, %	0,92	7,84	1,33
Коефіцієнт вибуття, %	0,35	0,15	0,19

Вартість на початок і кінець року та середня за рік стабільно кожного року збільшувалися, при цьому темп приросту склали відповідно 8,97% і 9,59% та 9,28%. Вартість надходження та вибуття за рік відображалися хаотичною зміною, при цьому в 2023р. було максимально надходження, а в 2022р. - вибуття, про що також свідчать коефіцієнти інтенсивності руху основних засобів. Варто наголосити, що підприємству потрібно більш ретельно підходити до процесу оновлення основних засобів.

Після визначення ключових тенденцій змін первинної інформації щодо основних засобів доцільно виконати аналіз їх технічного стану й ефективності використання та результати подати у вигляді табл. 2.5.

Таблиця 2.5 - Аналіз технічного стану та ефективності використання основних засобів

Показники	2022р.	2023р.	2024р.
Середній коефіцієнт зносу, %	30,07	32,44	34,76
Середній коефіцієнт придатності, %	69,93	67,56	65,24
Капіталовіддача, грн/грн	0,57	0,64	0,68
Капіталомісткість, грн/грн	1,74	1,57	1,46
Капіталоозброєність праці, тис.грн/осіб	4827,9	5224,9	5171,3
Капіталорентабельність, %	-1,19	2,48	1,64

Оцінка середнього коефіцієнта зносу свідчить проте, що з року в рік він збільшувався та в 2024р. склав 34,76%, а отже, за цей же період постійно відбувалося скорочення середнього коефіцієнта придатності, який в 2024р. дорівнював 65,24%. Дана ситуація негативно позначається на ефективності діяльності ПрАТ «Інтеркорн». Капіталовіддача щорічно зростає, а отже капіталомісткість - знижувалася, що є позитивним для підприємства та в 2024р. вони відповідно склали 0,68 грн/грн і 1,46 грн/грн, при цьому дана зміна відбулася за рахунок більшої інтенсивності приросту чистого доходу над середньообліковою чисельністю трудового потенціалу. Капіталоозброєність праці в 2022р. була 4827,9 тис.грн/осіб, у 2023р. - 5224,9 тис.грн/осіб, а в 2024р. - 5171,3 тис.грн/осіб, при цьому відмітимо, що дана ситуація спостерігалася під впливом значного приросту вартості середньої основних засобів за рік і різнобічної зміни середньооблікової чисельності трудового потенціалу. Хаотичний напрямок зміни капіталорентабельності відбувався перш за все внаслідок аналогічної тенденції чистого прибутку на протязі 2023-2024рр. і вона була рівною відповідно 2,48% і 1,64%, а мінусове значення свідчило про чистий збиток у 2022р. і склала -1,19%.

Завершуючи обґрунтування даного підрозділу потрібно проаналізувати отримані показники використання трудового потенціалу, зокрема баланс його руху, темпи змін і рівень ефективності, спираючись на інформацію, яка подана в табл. 2.6.

Аналіз показників використання трудового потенціалу за 2022-2024рр. (див. табл. 2.6) дозволяє зробити наступні узагальнення щодо кадрової політики, стабільності колективу та ефективності використання персоналу підприємства:

1) динаміка чисельності персоналу: чисельність персоналу підприємства за три роки зроста з 325 осіб (на початок року) до 351 особи (на кінець періоду), що свідчить про розширення кадрового потенціалу; найбільший приріст відбувся у 2024р., коли чисельність збільшилась на 21 особу порівняно з попереднім роком; середньооблікова чисельність також збільшилась у 2024р. до 353 осіб, що є максимальним показником за аналізований період, але в цілому змінювалась стрибкоподібно;

2) рух персоналу та плинність кадрів: спостерігається позитивна тенденція до зниження плинності кадрів: коефіцієнт плинності знизився з 17,34% у 2022р. до

Таблиця 2.6 - Діагностика показників використання трудового потенціалу

Показники	2022р.	2023р.	2024р.
Чисельність трудового потенціалу на початок року, осіб	325	340	330
Чисельність прийнятого трудового потенціалу, осіб	82	65	54
Чисельність звільненого трудового потенціалу за рік - всього:	67	75	33
- у тому числі: за власним бажанням, порушення трудової дисципліни	60	68	30
Чисельність трудового потенціалу на кінець року, осіб	340	330	351
Середньооблікова чисельність трудового потенціалу, осіб	346	334	353
Коефіцієнт обороту трудового потенціалу з прийому, %	23,70	19,46	15,30
Коефіцієнт обороту трудового потенціалу з вибуття, %	19,36	22,46	9,35
Коефіцієнт плинності трудового потенціалу, %	17,34	20,36	8,50
Фонд оплати праці, тис.грн	132964,0	170891,0	219188,0
Середньомісячна заробітна плата, грн/осіб	32024,08	42637,48	51744,10
Середньомісячна продуктивність праці, тис.грн/осіб	230,9	276,6	294,7

8,50% у 2024р., що є суттєвим покращенням стабільності колективу, а в 2023р. відносно 2022р. було погіршення ситуації з плинністю; коефіцієнт обороту з прийому поступово зменшується з 23,70% у 2022р. до 15,30% у 2024р., що може свідчити про насичення потреби в нових працівниках; коефіцієнт обороту з вибуття різко скоротився у 2024р. до 9,35% порівняно з 22,46% у 2023р., що вказує на зменшення кількості звільнень за дані роки з 75 осіб до 33 осіб, а в 2023р. щодо 2022р. відбувалося навпаки збільшення їх кількості та в початковий рік він склав 19,36%; особливо важливо відзначити, що основною причиною звільнень є власне бажання працівників, що потребує додаткового аналізу умов праці та мотивації;

3) оплата праці та продуктивність: фонд оплати праці демонструє стійке підвищення з 132964,0 тис.грн у 2022р. до 219188,0 тис.грн у 2024р., при цьому темп приросту був рівним 64,85%; середньомісячна заробітна плата зросла з 32024,08 грн/особу до 51744,10 грн/особу та темп приросту склав 61,58%, що значно випереджає темпи інфляції та свідчить про підвищення рівня оплати праці; середньомісячна продуктивність праці також збільшується з 230,9 тис.грн/особу до 294,7 тис.грн/особу, а приріст дорівнював 27,63%, однак її темпи зростання відстають від темпів зростання середньомісячної заробітної плати;

4) ключові тенденції: підприємство досягло суттєвого зниження плинності кадрів у 2024р., що є ознакою стабілізації трудового колективу та покращення кадрової політики; зростання середньомісячної заробітної плати

випереджає зростання середньомісячної продуктивності праці, що в довгостроковій перспективі може створювати ризики для рентабельності, тобто випереджаюче зростання витрат на персонал порівняно з віддачею; незважаючи на позитивну динаміку, рівень плинності у 2022-2023рр. був досить високим, понад 17,00%, що могло негативно впливати на виробничі процеси;

5) запропонуємо наступні рекомендації для підвищення рівня ефективності: продовжити політику мотивації персоналу, яка дозволила різко знизити плинність у 2024р.; провести аналіз співвідношення темпів зростання середньомісячної продуктивності праці та середньомісячної заробітної плати для забезпечення економічно обґрунтованого рівня витрат на персонал; дослідити причини звільнень за власним бажанням і порушення трудової дисципліни у попередні періоди для запобігання повторенню високої плинності в майбутньому.

Таким чином, підприємство демонструє позитивну динаміку стабілізації кадрового складу та зростання рівня оплати праці, однак потребує контролю за співвідношенням продуктивності та витрат на персонал.

2.3 Кількісна оцінка фінансових показників

Кількісна оцінка фінансових показників є стратегічно важливим аспектом аналізу підприємницької діяльності будь-якого підприємства, в тому числі й досліджуваного. При цьому наголосимо, що в рамках даного дослідження потрібно провести моніторинг витрат, доходів і фінансових результатів. Першим виконаємо аналіз складу та структури операційних витрат (за економічними елементами) станом на кінець грудня, для цього побудуємо табл. 2.7.

З табл. 2.7 видно, що разом операційні витрати постійно характеризувалися збільшенням, при цьому темп зростання склав 128,71%, а в абсолютному вираженні в 2024р. вони дорівнювали 1215020,0 тис.грн. Основна частина операційних витрат (за економічними елементами) припадає на матеріальні витрати, при цьому потрібно відмітити, що вони кожного року скорочуються з 73,25%, або з 691462,0 тис.грн у 2022р. до 41,92%, або до 509358,0 тис.грн. В 2022р. інші операційні

Таблиця 2.7 - Аналіз складу та структури операційних витрат (за функціональним призначенням) станом на кінець грудня

Показники	2022р.		2023р.		2024р.	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Матеріальні витрати	691462,0	73,25	669735,0	67,59	509358,0	41,92
Витрати на оплату праці	132964,0	14,08	170891,0	17,25	219188,0	18,04
Відрахування на соціальні заходи	24450,0	2,60	30360,0	3,06	41671,0	3,43
Амортизація	41004,0	4,34	68006,0	6,86	73912,0	6,08
Інші операційні витрати	54132,0	5,73	51952,0	5,24	370891,0	30,53
Разом	944012,0	100	990944,0	100	1215020,0	100

витрати склали 54132,0 тис.грн, або 5,73%, у 2023р. відбулося їх скорочення до 51952,0 тис.грн, або до 5,24% відносно попереднього року, а в 2024р. спостерігалось суттєве збільшення до 370891,0 тис.грн, або до 30,53% у порівнянні з 2022-2023рр.. Витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи за період оцінки відображалися стабільним підвищенням їх величини, як у відсотках так й у тис.грн, при цьому в 2024р. вони становили відповідно 18,04% і 219188,0 тис.грн і 3,43% і 41671,0 тис.грн. Також необхідно констатувати, що відсоток амортизації за роки аналізу змінювався стрибкоподібно, а у тис.грн відбулося збільшення з 41004,0 тис.грн у 2022р. до 73912,0 тис.грн у 2024р..

Наступним проведемо діагностику динаміки складу та структури загального доходу (за видами діяльності) станом на кінець грудня (див. табл. 2.8).

Таблиця 2.8 - Динаміка складу та структура загального доходу (за видами діяльності) станом на кінець грудня

Показники	2022р.		2023р.		2024р.	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Основна	958757,0	107,73	1108796,0	99,51	1248285,0	99,58
Операційна	30,0	0,01	5363,0	0,48	5085,0	0,41
Інша	-68814,0	7,74	29,0	0,01	143,0	0,01
Разом	889973,0	100	1114188,0	100	1253513,0	100

Величина разом загального доходу характеризується постійним підвищенням, при цьому вони знаходилася в межах від 889973,0 тис.грн у 2022р. до 1253513,0 тис.грн у 2024р.. На протязі 2022-2024рр. значна сума доходів припадала на основну діяльність, при цьому в 2022р. у відносному значенні вони склали

107,73%, що відбулося за рахунок від'ємної величини доходів від іншої діяльності та це може бути наслідком значних інших витрат (курсові різниці, списання активів, благодійна допомога тощо), які перевищили інші доходи, що призвело до від'ємного нетто-результату. Доходи від операційної діяльності у вартісному та відносному значеннях знаходилися в хвильовій зміні, тобто збільшувалися на протязі 2023-2024рр. у порівнянні з 2022р. та скорочувалися в 2024р. відносно 2023р..

Останнім в даному підрозділі представимо аналіз процесу формування прибутків (збитків) й інших сукупних доходів станом на кінець грудня (див. табл. 2.9).

Таблиця 2.9 - Аналіз процесу формування прибутків (збитків) й інших сукупних доходів станом на кінець грудня, тис.грн

Показники	2022р.	2023р.	2024р.
Дохід від звичайної діяльності	958757,0	1108796,0	1248285,0
Собівартість реалізації	(792708,0)	(965229,0)	(1073782,0)
Валовий прибуток	166049,0	143567,0	174503,0
Інші операційні доходи	30,0	5363,0	5085,0
Витрати на збут	(5652,0)	(8218,0)	(28922,0)
Адміністративні витрати	(46288,0)	(57598,0)	(74357,0)
Інші операційні витрати	(56167,0)	(24737,0)	(38122,0)
Інші прибутки (збитки)	(68814,0)	29,0	143,0
Фінансові витрати	(12081,0)	(3550,0)	(1622,0)
Інші витрати	-	-	(102,0)
Зміна резерву очікуваних кредитних збитків	(1340,0)	(1270,0)	-
Прибуток (збиток) до оподаткування	(26263,0)	53586,0	36606,0
Дохід (витрати) з податку на прибуток	4315,0	(10294,0)	(6651,0)
Прибуток (збиток) за період	(19948,0)	43292,0	29955,0
Інший сукупний дохід	-	-	-
Разом сукупний дохід за рік	(19948,0)	43292,0	29955,0

Проведений аналіз процесу формування прибутків (збитків) й інших сукупних доходів за 2022-2024рр. дозволяє виявити ключові тенденції, проблемні зони та фактори, що впливають на кінцевий фінансовий результат діяльності та на рівень ефективності функціонування:

1) загальна динаміка прибутковості: підприємство демонструє кардинальне покращення фінансових результатів у 2023р. порівняно зі збитковим 2022р., однак у 2024р. спостерігається певне погіршення; попри

зниження у 2024р., підприємство залишається прибутковим, що свідчить про вихід із кризового стану, але з ознаками нестабільності;

2) формування валового прибутку: дохід від звичайної діяльності та собівартість реалізації зростає щорічно, при цьому валовий прибуток змінювався хаотично: в 2022р. він склав 166049,0 тис.грн, у 2023р. - 143567,0 тис.грн, тобто відбулося зниження на 13,54% відносно 2022р., під впливом значнішого збільшення витрат, у 2024 р. - 174503,0 тис.грн, інакше кажучи спостерігалось підвищення на 21,55% і на 5,09% відповідно до 2023р. і до 2022р.;

3) операційні витрати та їх вплив: витрати на збут й адміністративні витрати постійно зростають; інші операційні витрати змінюються нестабільно;

4) інші прибутки/збитки та фінансові витрати демонструють позитивну динаміку: інші операції перейшли від збитку 68814,0 тис.грн у 2022р. до незначних, але стабільних прибутків у 2023-2024рр. у розмірі 29,0 тис.грн і 143,0 тис.грн відповідно, що свідчить про подолання кризових явищ у неосновній діяльності;

5) фінансові витрати скоротилися з 12081,0 тис.грн у 2022р. до 1622,0 тис.грн у 2024р., або на 86,57%, що вказує на зменшення боргового навантаження та вартості запозичень;

6) резервування кредитних збитків, яке здійснювалося у 2022-2023рр., у 2024р. не проводилося, що свідчить про стабілізацію розрахунків;

7) прибутковість підприємства відновилася після збиткового 2022 року, який склав 19948,0 тис.грн і змінився чистим прибутком у 2023р. у розмірі 43292,0 тис.грн і 2024р. - 29955,0 тис.грн; зниження чистого прибутку у 2024р. порівняно з 2023р. на 30,81% потребує додаткового аналізу, однак підприємство зберігає позитивну траєкторію розвитку;

8) інший сукупний дохід відсутній протягом усього періоду аналізу, тому чистий прибуток повністю дорівнює сукупному доходу.

Таким чином, підприємство демонструє позитивну динаміку виходу зі збитковості та зростання доходів, однак потребує термінового втручання в управління операційними витратами, особливо комерційними, для забезпечення стабільної прибутковості в майбутньому.

РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО КІЛЬКІСНОЇ ОЦІНКИ ВПЛИВУ КЛЮЧОВИХ ПОКАЗНИКІВ НА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1 Факторна оцінка впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією)

У системі комплексного підприємницького аналізу діяльності суб'єкта господарювання основні засоби посідають ключове місце як матеріальна основа виробничого процесу та один із головних чинників формування виробничої потужності підприємства. Динаміка загальної вартості основних засобів формується під впливом змін у їхньому видовому складі відповідно до матеріально-речової класифікації (будівлі, споруди, машини та обладнання, транспортні засоби тощо). Кожна з цих груп відіграє специфічну роль у виробничо-господарських процесах, має різний ступінь зносу, ліквідності та здатності генерувати дохід. Тому поглиблена факторна оцінка впливу окремих складових на результуючий показник вартості основних засобів є необхідною передумовою для виявлення резервів підвищення ефективності їх використання та обґрунтування оптимальної структури необоротних активів.

Відмітимо, що процедура виконання факторної оцінки впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією) потребує відображення напочатку всіх їх, які будуть потім формувати математичний вигляд 8-компонентної формули їх взаємозв'язку. При цьому до їх переліку увійдуть наступні складові:

- 1) вартість будівель та споруд (А);
- 2) коефіцієнт співвідношення вартості машин та обладнання з вартістю будівель та споруд (В);
- 3) вартість машин та обладнання (І);
- 4) коефіцієнт співвідношення вартості транспорту з вартістю машин та обладнання (С);

- 5) вартість транспорту (J);
- 6) коефіцієнт співвідношення вартості інструменту, приладів, інвентарю (меблів) з вартістю транспорту (D);
- 7) вартість інструменту, приладів, інвентарю (меблів) (K);
- 8) коефіцієнт співвідношення вартості багаторічних насаджень з вартістю інструменту, приладів, інвентарю (меблів) (E);
- 9) вартість багаторічних насаджень (L);
- 10) коефіцієнт співвідношення вартості інших основних засобів з вартістю багаторічних насаджень (F);
- 11) вартість інших основних засобів (M);
- 12) коефіцієнт співвідношення вартості активів з права користування з вартістю інших основних засобів (G);
- 13) вартість активів з права користування (N);
- 14) коефіцієнт співвідношення загальної вартості основних засобів з вартістю активів з права користування (H);
- 15) загальна вартість основних засобів (V).

На основі приведеного переліку складових потрібно представити структурно-логічну схему їх взаємозв'язку (див. рис. 3.1).

Спираючись на рис. 3.1 потрібно обґрунтувати математичний вигляд 8-компонентної формули обчислення факторної оцінки впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією):

$$V = A \cdot B \cdot C \cdot D \cdot E \cdot F \cdot G \cdot H$$

Обґрунтувавши формулу математичного виконання факторної оцінки впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією) цінним є визначення методу факторного аналізу, який буде використано під час виконання підрахунків за кожним її компонентом. А, отже, як показують дослідження то для даного випадку краще застосувати логарифмічний метод факторного аналізу.

Процедура виконання факторної оцінки впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією)

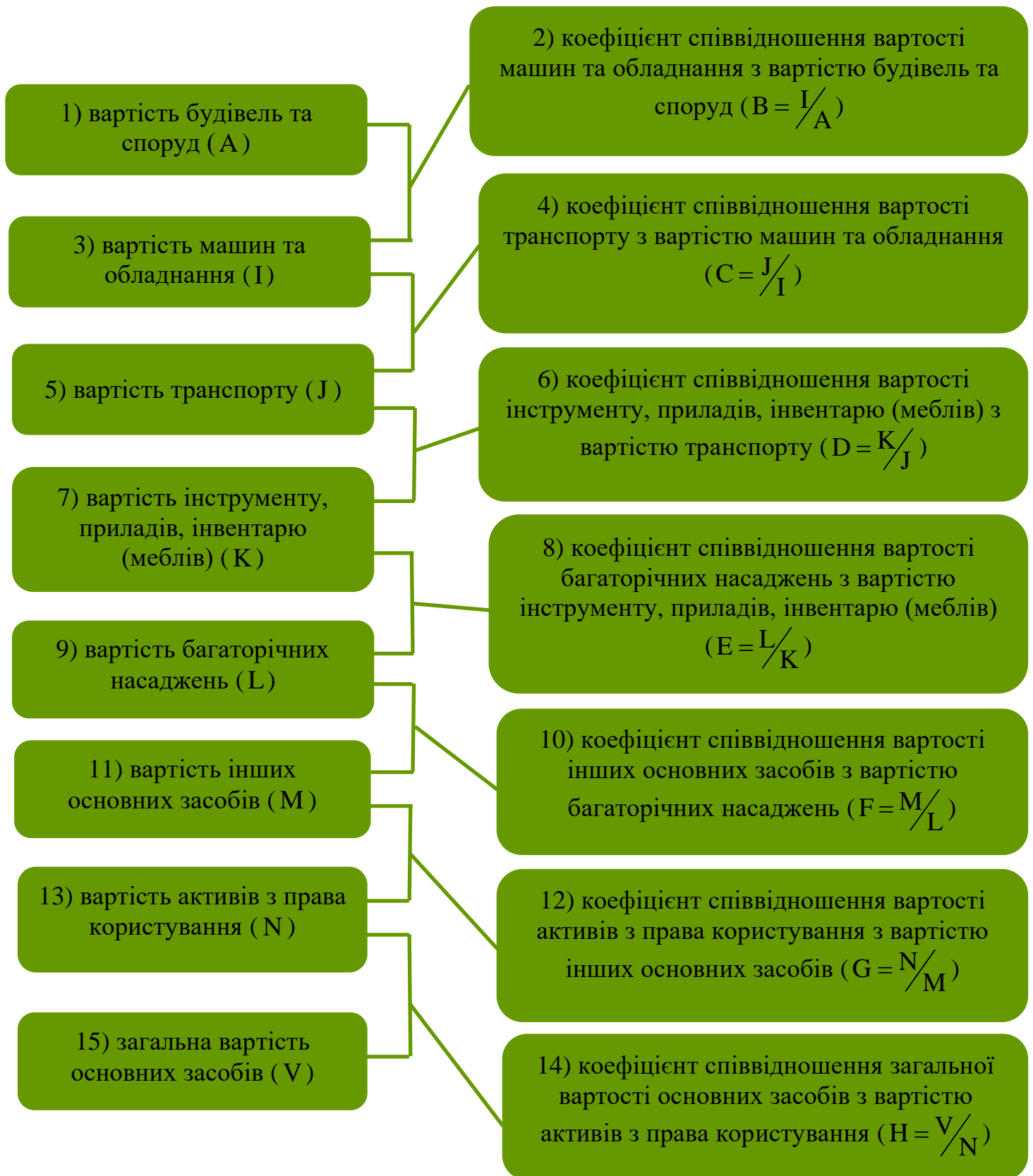

Рисунок 3.1 - Структурно-логічна схема взаємозв'язку факторної оцінки впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією)

потребує відображення вихідних даних, при цьому відмітимо, що інформація

буде представлена за 2022р. і за 2024р. станом на кінець грудня (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1 - Вихідні дані для факторної оцінки впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією) станом на кінець грудня з використанням логарифмічного методу факторного аналізу

Умовне позначення складових	2022р.	2024р.	$\pm\Delta_i$	I_i	$\log I_i$
1) А, тис.грн	543057,0	553841,0	10784,0	1,019858	0,008540
2) В	2,046032	2,257787	0,211755	1,103495	0,042770
3) І, тис.грн	1111112,0	1250455,0	139343,0	1,125409	0,051310
4) С	0,007450	0,006116	-0,001334	0,820940	-0,085689
5) J, тис.грн	8278,0	7648,0	-630,0	0,923895	-0,034377
6) D	0,133970	0,284780	0,150810	2,125700	0,327502
7) К, тис.грн	1109,0	2178,0	1069,0	1,963931	0,293126
8) Е	0,132552	0,067493	-0,065059	0,509181	-0,293128
9) L, тис.грн	147,0	147,0	-	1,000000	-
10) F	35,891156	47,687075	11,795919	1,328658	0,123413
11) М, тис.грн	5276,0	7010,0	1734,0	1,328658	0,123413
12) G	1,189158	2,088588	0,899430	1,756359	0,244613
13) N, тис.грн	6274,0	14641,0	8367,0	2,333599	0,368026
14) H	267,015142	125,395806	-141,619336	0,469621	-0,328252
15) V, тис.грн	1675253,0	1835920,0	160667,0	1,095906	0,039773

Використовуючи дані з табл. 3.1 необхідно виконати факторну оцінку знаходження величин абсолютного впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією) з врахуванням коливання:

1) вартості будівель та споруд:

$$\pm\Delta V_A = \pm\Delta V \cdot \left(\frac{\log I_A}{\log I_V} \right) = 160677,0 \cdot \left(\frac{0,008540}{0,039773} \right) = 34498,2 \text{ тис.грн}$$

2) коефіцієнта співвідношення вартості машин та обладнання з вартістю будівель та споруд:

$$\pm\Delta V_B = \pm\Delta V \cdot \left(\frac{\log I_B}{\log I_V} \right) = 160677,0 \cdot \left(\frac{0,042770}{0,039773} \right) = 172773,7 \text{ тис.грн}$$

3) коефіцієнта співвідношення вартості транспорту з вартістю машин та обладнання:

$$\pm\Delta V_C = \pm\Delta V \cdot \left(\frac{\log I_C}{\log I_V} \right) = 160677,0 \cdot \left(\frac{-0,085689}{0,039773} \right) = -346149,3 \text{ тис.грн}$$

4) коефіцієнта співвідношення вартості інструменту, приладів, інвентарю

(меблів) з вартістю транспорту:

$$\pm\Delta V_D = \pm\Delta V \cdot \left(\frac{\log I_D}{\log I_V} \right) = 160677,0 \cdot \left(\frac{0,327502}{0,039773} \right) = 1322993,2 \text{ тис.грн}$$

5) коефіцієнта співвідношення вартості багаторічних насаджень з вартістю інструменту, приладів, інвентарю (меблів):

$$\pm\Delta V_E = \pm\Delta V \cdot \left(\frac{\log I_E}{\log I_V} \right) = 160677,0 \cdot \left(\frac{-0,293128}{0,039773} \right) = -1184119,8 \text{ тис.грн}$$

6) коефіцієнта співвідношення вартості інших основних засобів з вартістю багаторічних насаджень:

$$\pm\Delta V_F = \pm\Delta V \cdot \left(\frac{\log I_F}{\log I_V} \right) = 160677,0 \cdot \left(\frac{0,123413}{0,039773} \right) = 498539,1 \text{ тис.грн}$$

7) коефіцієнта співвідношення вартості активів з права користування з вартістю інших основних засобів:

$$\pm\Delta V_G = \pm\Delta V \cdot \left(\frac{\log I_G}{\log I_V} \right) = 160677,0 \cdot \left(\frac{0,244613}{0,039773} \right) = 988138,6 \text{ тис.грн}$$

8) коефіцієнта співвідношення загальної вартості основних засобів з вартістю активів з права користування:

$$\pm\Delta V_H = \pm\Delta V \cdot \left(\frac{\log I_H}{\log I_V} \right) = 160677,0 \cdot \left(\frac{-0,328252}{0,039773} \right) = -1326006,7 \text{ тис.грн}$$

9) сукупної величини абсолютного впливу всіх складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією), та який повинен дорівнювати спільному абсолютному приросту моніторингового показника ($\sum \pm\Delta V$):

$$\begin{aligned} \sum \pm\Delta V &= \pm\Delta V_A + \pm\Delta V_B + \pm\Delta V_C + \pm\Delta V_D + \pm\Delta V_E + \pm\Delta V_F + \pm\Delta V_G + \pm\Delta V_H = \\ &= 34498,2 + 172773,7 + (-346149,3) + 1322993,2 + (-1184119,8) + \\ &+ 498539,1 + 988138,6 + (-1326006,7) = 160667,0 \text{ тис.грн} \end{aligned}$$

Визначивши величини абсолютного впливу складових наступним варто виконати факторну оцінку знаходження величин відносного впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією) з врахуванням коливання:

1) вартості будівель та споруд:

$$\pm\partial V_A = \left(\frac{\pm\Delta V_A}{V_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{34498,2}{1675253,0} \right) \cdot 100\% = 2,06\%$$

2) коефіцієнта співвідношення вартості машин та обладнання з вартістю

будівель та споруд:

$$\pm\partial V_B = \left(\frac{\pm\Delta V_B}{V_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{172773,7}{1675253,0} \right) \cdot 100\% = 10,31\%$$

3) коефіцієнта співвідношення вартості транспорту з вартістю машин та обладнання:

$$\pm\partial V_C = \left(\frac{\pm\Delta V_C}{V_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{-346149,3}{1675253,0} \right) \cdot 100\% = -20,66\%$$

4) коефіцієнта співвідношення вартості інструменту, приладів, інвентарю (меблів) з вартістю транспорту:

$$\pm\partial V_D = \left(\frac{\pm\Delta V_D}{V_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{1322993,2}{1675253,0} \right) \cdot 100\% = 78,97\%$$

5) коефіцієнта співвідношення вартості багаторічних насаджень з вартістю інструменту, приладів, інвентарю (меблів):

$$\pm\partial V_E = \left(\frac{\pm\Delta V_E}{V_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{-1184119,8}{1675253,0} \right) \cdot 100\% = -70,68\%$$

6) коефіцієнта співвідношення вартості інших основних засобів з вартістю багаторічних насаджень:

$$\pm\partial V_F = \left(\frac{\pm\Delta V_F}{V_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{498539,1}{1675253,0} \right) \cdot 100\% = 29,76\%$$

7) коефіцієнта співвідношення вартості активів з права користування з вартістю інших основних засобів:

$$\pm\partial V_G = \left(\frac{\pm\Delta V_G}{V_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{988138,6}{1675253,0} \right) \cdot 100\% = 58,98\%$$

8) коефіцієнта співвідношення загальної вартості основних засобів з вартістю активів з права користування:

$$\pm\partial V_H = \left(\frac{\pm\Delta V_H}{V_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{-1326006,7}{1675253,0} \right) \cdot 100\% = -79,15\%$$

9) сукупної величини відносного впливу всіх складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією), та який повинен дорівнювати спільному відносному приросту моніторингового показника ($\sum \pm\partial V$):

$$\begin{aligned} \sum \pm\partial V &= \pm\partial V_A + \pm\partial V_B + \pm\partial V_C + \pm\partial V_D + \pm\partial V_E + \pm\partial V_F + \pm\partial V_G + \pm\partial V_H = \\ &= 2,06 + 10,31 + (-20,66) + 78,97 + (-70,68) + 29,76 + 58,98 + (-79,15) = 9,59\% \end{aligned}$$

$$\sum \pm\partial V = \left(\frac{\sum \pm\Delta V}{V_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{160667,0}{1675253,0} \right) \cdot 100\% = 9,59\%$$

Підсумковим елементом процедури проведення факторної оцінки є

знаходження величин структури впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією) з врахуванням коливання:

1) вартості будівель та споруд:

$$\pm\xi V_A = \left(\frac{\pm\Delta V_A}{\sum \pm\Delta V} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{34498,2}{160667,0} \right) \cdot 100\% = 21,47\%$$

2) коефіцієнта співвідношення вартості машин та обладнання з вартістю будівель та споруд:

$$\pm\xi V_B = \left(\frac{\pm\Delta V_B}{\sum \pm\Delta V} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{172773,7}{160667,0} \right) \cdot 100\% = 107,54\%$$

3) коефіцієнта співвідношення вартості транспорту з вартістю машин та обладнання:

$$\pm\xi V_C = \left(\frac{\pm\Delta V_C}{\sum \pm\Delta V} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{-346149,3}{160667,0} \right) \cdot 100\% = -215,45\%$$

4) коефіцієнта співвідношення вартості інструменту, приладів, інвентарю (меблів) з вартістю транспорту:

$$\pm\xi V_D = \left(\frac{\pm\Delta V_D}{\sum \pm\Delta V} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{1322993,2}{160667,0} \right) \cdot 100\% = 823,44\%$$

5) коефіцієнта співвідношення вартості багаторічних насаджень з вартістю інструменту, приладів, інвентарю (меблів):

$$\pm\xi V_E = \left(\frac{\pm\Delta V_E}{\sum \pm\Delta V} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{-1184119,8}{160667,0} \right) \cdot 100\% = -737,00\%$$

6) коефіцієнта співвідношення вартості інших основних засобів з вартістю багаторічних насаджень:

$$\pm\xi V_F = \left(\frac{\pm\Delta V_F}{\sum \pm\Delta V} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{498539,1}{160667,0} \right) \cdot 100\% = 310,29\%$$

7) коефіцієнта співвідношення вартості активів з права користування з вартістю інших основних засобів:

$$\pm\xi V_G = \left(\frac{\pm\Delta V_G}{\sum \pm\Delta V} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{988138,6}{160667,0} \right) \cdot 100\% = 615,02\%$$

8) коефіцієнта співвідношення загальної вартості основних засобів з вартістю активів з права користування:

$$\pm\xi V_H = \left(\frac{\pm\Delta V_H}{\sum \pm\Delta V} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{-1326006,7}{160667,0} \right) \cdot 100\% = -825,31\%$$

9) сукупної величини структури впливу всіх складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією),

та яка повинна дорівнювати 100% моніторингового показника ($\sum \pm \xi V$):

$$\sum \pm \xi V = \pm \xi V_A + \pm \xi V_B + \pm \xi V_C + \pm \xi V_D + \pm \xi V_E + \pm \xi V_F + \pm \xi V_G + \pm \xi V_H = 21,47 + 107,54 + (-215,45) + 823,44 + (-737,00) + 310,29 + 615,02 + (-825,31) = 100\%$$

Вирішальним аспектом виконання процедури факторної оцінки впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією) повинно стати узагальнення отриманих результатів в табличній формі (див. табл. 3.2), а також обґрунтовано висновки та рекомендації щодо підвищення рівня ефективності діяльності ПрАТ «Інтеркорн».

Таблиця 3.2 - Підсумкові результати виконаної процедури факторної оцінки впливу складових на зміну загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією) станом на кінець грудня

Складові	Величини впливу:		
	абсолютного, тис.грн	відносного, %	структури, %
Сукупна зміна загальної вартості основних засобів (за матеріально-речовою класифікацією) з врахуванням коливання:	160667,0	9,59	100
1) вартості будівель та споруд	34498,2	2,06	21,47
2) коефіцієнта співвідношення вартості машин та обладнання з вартістю будівель та споруд	172773,7	10,31	107,54
3) коефіцієнта співвідношення вартості транспорту з вартістю машин та обладнання	-346149,3	-20,66	-215,45
4) коефіцієнта співвідношення вартості інструменту, приладів, інвентарю (меблів) з вартістю транспорту	1322993,2	78,97	823,44
5) коефіцієнта співвідношення вартості багаторічних насаджень з вартістю інструменту, приладів, інвентарю (меблів)	-1184119,8	-70,68	-737,00
6) коефіцієнта співвідношення вартості інших основних засобів з вартістю багаторічних насаджень	498539,1	29,76	310,29
7) коефіцієнта співвідношення вартості активів з права користування з вартістю інших основних засобів	988138,6	58,98	615,02
8) коефіцієнта співвідношення загальної вартості основних засобів з вартістю активів з права користування	-1326006,7	-79,15	-825,31

Проведена факторна оцінка впливу окремих складових на зміну загальної

вартості основних засобів підприємства за 2022р. і за 2024р. (див. табл. 3.2) дозволяє виявити глибинні структурні зрушення та визначити ключові компоненти, які сформували підсумковий абсолютний приріст вартості у розмірі 160667,0 тис.грн, а відносний - 9,59%. При цьому потрібно наголосити на наступному:

1) узагальнююча характеристика результатів: сукупна зміна вартості основних засобів є результатом складної взаємодії різноспрямованих складових, серед яких переважають складові-драйвери з позитивним внеском і складові-стримувачі з негативним впливом; структура впливів (від'ємні значення окремих компонентів при загальному додатному результаті) свідчить про наявність компенсаторних механізмів у формуванні майнового комплексу підприємства;

2) аналіз складових-драйверів (позитивний вплив): найбільший позитивний внесок у приросту вартості основних засобів забезпечили наступні компоненти:

- коефіцієнт співвідношення вартості інструменту, приладів, інвентарю (меблів) з вартістю транспорту забезпечив надпотужний позитивний вплив, що свідчить про суттєве оновлення оснащення робочих місць та лабораторного обладнання у розмірі 1322993,2 тис.грн, 78,97%, а частка у загальній зміні склала 823,44%;

- коефіцієнт співвідношення вартості активів з права користування з вартістю інших основних засобів вказує на активне використання орендних механізмів для розширення виробничих можливостей без капітальних інвестицій у величині 988138,6 тис.грн, 58,98%, а питома вага - 615,02%;

- коефіцієнт співвідношення вартості інших основних засобів з вартістю багаторічних насаджень демонструє розширення допоміжних засобів у розмірі 498539,1 тис.грн, 29,76%, а структура - 310,29%;

- коефіцієнт співвідношення вартості машин та обладнання з вартістю будівель та споруд характеризує позитивну динаміку активної частини основних засобів, що безпосередньо впливає на виробничі потужності у величині 172773,7 тис.грн, 10,31%, а частка - 107,54%;

- вартість будівель та споруд відображає помірне зростання пасивної частини у розмірі 34498,2 тис.грн, 2,06%, а структура - 21,47%;

3) дослідження складових-стримувачів (негативний вплив) наголошує на

тому, що ці зміни компенсувалися позитивними зрушеннями:

- коефіцієнт співвідношення загальної вартості основних засобів з вартістю активів з права користування свідчить про найпотужніший негативний компонент, що відображає зворотний зв'язок між загальною вартістю та орендованими активами у величині 1326006,7 тис.грн, 79,15%, а питома вага склала 825,31%;

- коефіцієнт співвідношення вартості багаторічних насаджень з вартістю інструменту, приладів, інвентарю (меблів) характеризував сильний негативний вплив, що може свідчити про незначну роль багаторічних насаджень у структурі (їх вартість незмінна, як видно з табл. 3.1) у розмірі 1184119,8 тис.грн, 70,68%, а структура - 737,00%;

- коефіцієнт співвідношення вартості транспорту з вартістю машин та обладнання показує негативну динаміку транспортного забезпечення, що корелюється зі зменшенням вартості транспортних засобів, як видно з табл. 3.1 у величині 346149,3 тис.грн, 20,66%, а частка - 215,45%;

4) ключові закономірності та висновки:

- компенсаторний механізм формування вартості: сума позитивних впливів становить близько 3016942,8 тис.грн, а сума негативних складає 2856275,8 тис.грн; їх взаємодія сформувала підсумковий приріст 160667,0 тис.грн; це свідчить про високий рівень структурної перебудови майнового комплексу, коли одні складові інтенсивно зростають, а інші скорочуються, оптимізуючи загальну конфігурацію активів;

- активізація оновлення оснащення надпотужний позитивний вплив коефіцієнта співвідношення інструменту, приладів, інвентарю (меблів) до транспорту у розмірі 823,44% свідчить про пріоритетне інвестування у технологічне оснащення виробництва; це узгоджується зі зростанням обсягів виробництва, відображеним у таблицях 2.1-2.2;

- розвиток орендних відносин: значний позитивний внесок складових активів з права користування у величині 615,02% підтверджує висновок з табл. 3.1 про активне залучення орендованих активів як альтернативи капітальним інвестиціям; це дозволяє підприємству гнучко реагувати на

потреби виробництва без значного відволікання фінансових ресурсів;

- проблема транспортного забезпечення: суттєвий негативний вплив транспортної складової у розмірі 215,45% при зростанні інших складових вказує на диспропорцію у розвитку матеріально-технічної бази; логістична складова потребує додаткової уваги, оскільки може стати вузьким місцем при подальшому нарощуванні виробництва;

- другорядність окремих груп активів: негативний вплив коефіцієнта співвідношення вартості багаторічних насаджень з вартістю інструменту, приладів, інвентарю (меблів) у величині 737,00% при їх незмінній абсолютній вартості у величині 147,0 тис.грн за даними табл. 3.1 свідчить проте, що вони не є пріоритетною для підприємства та не впливають суттєво на виробничу діяльність;

5) управлінські висновки та рекомендації:

- стратегічний пріоритет - підприємство реалізує стратегію технологічного оновлення активної частини основних засобів (машини, обладнання, інструменти), що є виправданим для виробництва крохмалів і крохмальних продуктів;

- збалансування розвитку - доцільно звернути увагу на транспортне забезпечення, яке відстає від загальної динаміки; можливі рішення: оновлення власного автопарку або розширення оренди транспорту (через активи з права користування);

- оптимізація структури - враховуючи значний позитивний внесок орендованих активів, підприємству варто продовжити практику використання активів з права користування для забезпечення гнучкості без капітальних витрат;

- моніторинг диспропорцій - потрібно постійно відстежувати співвідношення між окремими складовими основних засобів (активів), щоб уникнути надмірних дисбалансів, які можуть негативно вплинути на виробничі процеси.

Таким чином, факторний аналіз виявив складну багатофакторну структуру зміни вартості основних засобів, де позитивні зрушення в активній частині та орендованих активах компенсували негативний вплив окремих складових, забезпечивши загальне зростання майнового комплексу підприємства та суттєво впливають на підвищення рівня ефективності діяльності ПрАТ «Інтеркорн».

3.2 Підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності шляхом визначення впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами)

У системі управління сучасним суб'єктом підприємницької діяльності одним із ключових драйверів підвищення ефективності його діяльності виступає оптимізація витрат. В умовах обмеженості ресурсів, посилення конкуренції та макроекономічної нестабільності, саме здатність суб'єкта підприємницької діяльності контролювати та раціонально використовувати наявні фактори виробництва визначає його фінансову стійкість, рівень рентабельності та інвестиційну привабливість. Загальні операційні витрати, які агрегують вартість спожитих ресурсів у процесі господарської діяльності, є найбільш чутливим індикатором ефективності менеджменту. Традиційний аналіз витрат, що базується на вивченні динаміки та структури, дозволяє констатувати фактичні зміни, однак не розкриває причинно-наслідкових механізмів цих змін. Для розроблення дієвих управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності необхідно перейти від простого спостереження до кількісної оцінки впливу окремих чинників на формування витрат (за економічними елементами). Такий підхід відповідає сучасній парадигмі факторного аналізу, де результативний показник (загальні операційні витрати) розкладається на складові, чутливі до змін у технологіях, цінній кон'юнктурі ринків ресурсів, продуктивності праці та обсягах виробництва. Визначення впливу чинників на зміну витрат за такими економічними елементами, як матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація та інші операційні витрати, дозволяє ідентифікувати «вузькі місця» у виробничо-господарській діяльності. Зокрема, аналіз матеріальних витрат передбачає оцінку впливу норм витрати сировини та зміни цін на неї; аналіз витрат на оплату праці - дослідження співвідношення темпів зростання заробітної плати та продуктивності праці; аналіз амортизації - оцінку ефективності використання основних засобів.

Зазначимо, що підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької

діяльності шляхом визначення впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами) потребує обґрунтування спочатку всіх їх, за якими буде сформовано математичний вигляд 6-компонентної формули їх взаємозв'язку. При цьому до переліку чинників варто віднести наступні компоненти:

- 1) матеріальні витрати (O);
- 2) коефіцієнт співвідношення витрат на оплату праці з матеріальними витратами (P);
- 3) витрати на оплату праці (W);
- 4) коефіцієнт співвідношення відрахувань на соціальні заходи з витратами на оплату праці (Q);
- 5) відрахування на соціальні заходи (X);
- 6) коефіцієнт співвідношення амортизації з відрахуваннями на соціальні заходи (R);
- 7) амортизація (Y);
- 8) коефіцієнт співвідношення інших операційних витрат з амортизацією (S);
- 9) інші операційні витрати (β);
- 10) коефіцієнт співвідношення загальних з іншими операційними витратами (T);
- 11) загальні операційні витрати (U).

Враховуючи попередньо представлений перелік чинників необхідно зобразити структурно-логічну схему їх взаємозв'язку (див. рис. 3.2).

Базуючись на рис. 3.2 доречно прописати математичний вигляд 6-компонентної формули підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності шляхом визначення впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами):

$$U = O \cdot P \cdot Q \cdot R \cdot S \cdot T$$

Охарактеризувавши формулу математичного розгляду підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності шляхом визначення впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами) вагомим є окреслення методу факторного аналізу, який буде застосовано під час проведення розрахунків за кожним її компонентом. А, отже, як показують теоретико-практичні дослідження, то для даної ситуації варто використати інтегральний метод факторного аналізу.

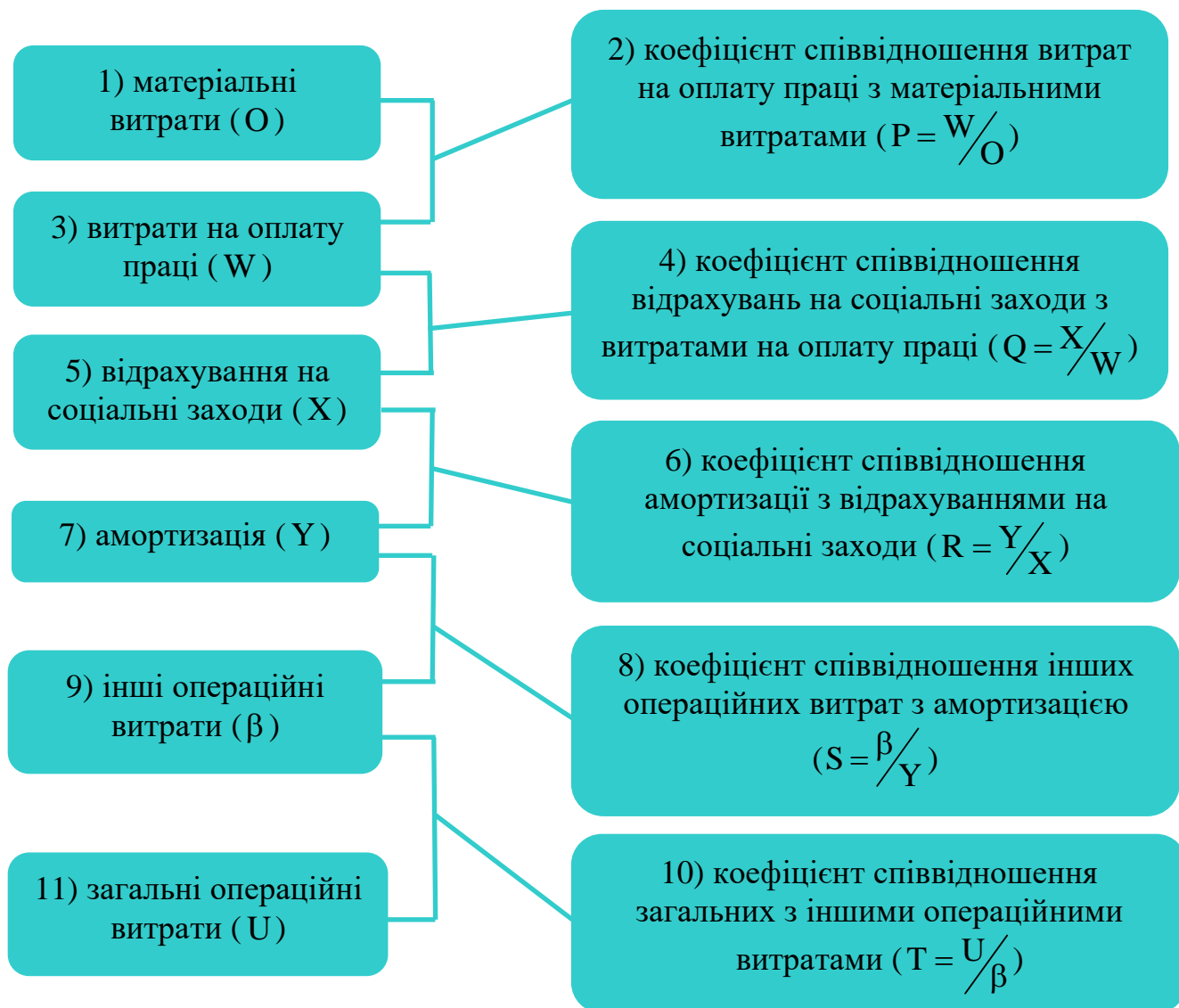

Рисунок 3.2 - Структурно-логічна схема взаємозв'язку підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності шляхом визначення впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами)

Регламент проведення підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності шляхом визначення впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами) вимагає наведення вихідних даних, при цьому констатуємо що вони відображаються станом на кінець грудня 2022р. і 2024р. (див. табл. 3.3).

Беручи до уваги дані з табл. 3.3 потрібно провести підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності шляхом визначення розмірів абсолютного впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами) з врахуванням коливання:

Таблиця 3.3 - Вихідні дані для підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності шляхом визначення впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами) станом на кінець грудня з використанням інтегрального методу факторного аналізу

Умовне позначення чинників	2022р.	2024р.	$\pm\Delta_i$
1) O, тис.грн	691462,0	509358,0	-182104,0
2) P	0,192294	0,430322	0,238028
3) W, тис.грн	132964,0	219188,0	86224,0
4) Q	0,183884	0,190115	0,006231
5) X, тис.грн	24450,0	41671,0	17221,0
6) R	1,677055	1,773704	0,096649
7) Y, тис.грн	41004,0	73912,0	32908,0
8) S	1,320164	5,018008	3,697844
9) β , тис.грн	54132,0	370891,0	316759,0
10) T	17,439075	3,275949	-14,163126
11) U, тис.грн	944012,0	1215020,0	271008,0

1) матеріальних витрат:

$$\begin{aligned} \pm\Delta U_o = & \left(\frac{1}{5}\right) \cdot (\pm\Delta O) \cdot ((P_{2024p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + (P_{2022p.} \cdot Q_{2024p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + \\ & + (P_{2022p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2024p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + (P_{2022p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2024p.} \cdot T_{2022p.}) + (P_{2022p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot \\ & \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2024p.})) + \left(\frac{1}{6}\right) \cdot (\pm\Delta O) \cdot (\pm\Delta P) \cdot (\pm\Delta Q) \cdot (\pm\Delta R) \cdot (\pm\Delta S) \cdot (\pm\Delta T) = \left(\frac{1}{5}\right) \cdot (-182104,0) \cdot \\ & \cdot ((0,430322 \cdot 0,183884 \cdot 1,677055 \cdot 1,320164 \cdot 17,439075) + (0,192294 \cdot 0,190115 \cdot 1,677055 \cdot 1,320164 \cdot \\ & \cdot 17,439075) + (0,0192294 \cdot 0,183884 \cdot 1,773704 \cdot 1,320164 \cdot 17,439075) + (0,192294 \cdot 0,183884 \cdot 1,677055 \cdot \\ & \cdot 5,018008 \cdot 17,439075) + (0,192294 \cdot 0,183884 \cdot 1,677055 \cdot 1,320164 \cdot 3,275949)) + \left(\frac{1}{6}\right) \cdot (-182104,0) \cdot \\ & \cdot 0,238028 \cdot 0,006231 \cdot 0,096649 \cdot 3,697844 \cdot (-14,163126) = -513380,9 \text{ тис.грн} \end{aligned}$$

2) коефіцієнта співвідношення витрат на оплату праці з матеріальними витратами:

$$\begin{aligned} \pm\Delta U_p = & \left(\frac{1}{5}\right) \cdot (\pm\Delta P) \cdot ((O_{2024p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot Q_{2024p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + \\ & + (O_{2022p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2024p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2024p.} \cdot T_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot \\ & \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2024p.})) + \left(\frac{1}{6}\right) \cdot (\pm\Delta O) \cdot (\pm\Delta P) \cdot (\pm\Delta Q) \cdot (\pm\Delta R) \cdot (\pm\Delta S) \cdot (\pm\Delta T) = \left(\frac{1}{5}\right) \cdot 0,238028 \cdot \\ & \cdot ((509358,0 \cdot 0,183884 \cdot 1,677055 \cdot 1,320164 \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,190115 \cdot 1,677055 \cdot 1,320164 \cdot \\ & \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,183884 \cdot 1,773704 \cdot 1,320164 \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,183884 \cdot 1,677055 \cdot \\ & \cdot 5,018008 \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,183884 \cdot 1,677055 \cdot 1,320164 \cdot 3,275949)) + \left(\frac{1}{6}\right) \cdot (-182104,0) \cdot \\ & \cdot 0,238028 \cdot 0,006231 \cdot 0,096649 \cdot 3,697844 \cdot (-14,163126) = 1045623,9 \text{ тис.грн} \end{aligned}$$

3) коефіцієнта співвідношення відрахувань на соціальні заходи з

витратами на оплату праці:

$$\begin{aligned} \pm\Delta U_Q = & \left(\frac{1}{5}\right) \cdot (\pm\Delta Q) \cdot ((O_{2024p.} \cdot P_{2022p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot P_{2024p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + \\ & + (O_{2022p.} \cdot P_{2022p.} \cdot R_{2024p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot P_{2022p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2024p.} \cdot T_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot P_{2022p.} \cdot \\ & \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2024p.})) + \left(\frac{1}{6}\right) \cdot (\pm\Delta O) \cdot (\pm\Delta P) \cdot (\pm\Delta Q) \cdot (\pm\Delta R) \cdot (\pm\Delta S) \cdot (\pm\Delta T) = \left(\frac{1}{5}\right) \cdot 0,006231 \cdot \\ & \cdot ((509358,0 \cdot 0,192294 \cdot 1,677055 \cdot 1,320164 \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,430322 \cdot 1,677055 \cdot 1,320164 \cdot \\ & \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,192294 \cdot 1,773704 \cdot 1,320164 \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,192294 \cdot 1,677055 \cdot \\ & \cdot 5,018008 \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,192294 \cdot 1,677055 \cdot 1,320164 \cdot 3,275949)) + \left(\frac{1}{6}\right) \cdot (-182104,0) \cdot \\ & \cdot 0,238028 \cdot 0,006231 \cdot 0,096649 \cdot 3,697844 \cdot (-14,163126) = 51315,6 \text{ тис.грн} \end{aligned}$$

4) коефіцієнта співвідношення амортизації з відрахуваннями на соціальні заходи:

$$\begin{aligned} \pm\Delta U_R = & \left(\frac{1}{5}\right) \cdot (\pm\Delta R) \cdot ((O_{2024p.} \cdot P_{2022p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot P_{2024p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + \\ & + (O_{2022p.} \cdot P_{2022p.} \cdot Q_{2024p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot P_{2022p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot S_{2024p.} \cdot T_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot P_{2022p.} \cdot \\ & \cdot Q_{2022p.} \cdot S_{2022p.} \cdot T_{2024p.})) + \left(\frac{1}{6}\right) \cdot (\pm\Delta O) \cdot (\pm\Delta P) \cdot (\pm\Delta Q) \cdot (\pm\Delta R) \cdot (\pm\Delta S) \cdot (\pm\Delta T) = \left(\frac{1}{5}\right) \cdot 0,096649 \cdot \\ & \cdot ((509358,0 \cdot 0,192294 \cdot 0,183884 \cdot 1,320164 \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,430322 \cdot 0,183884 \cdot 1,320164 \cdot \\ & \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,192294 \cdot 0,190115 \cdot 1,320164 \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,192294 \cdot 0,183884 \cdot \\ & \cdot 5,018008 \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,192294 \cdot 0,183884 \cdot 1,320164 \cdot 3,275949)) + \left(\frac{1}{6}\right) \cdot (-182104,0) \cdot \\ & \cdot 0,238028 \cdot 0,006231 \cdot 0,096649 \cdot 3,697844 \cdot (-14,163126) = 87243,6 \text{ тис.грн} \end{aligned}$$

5) коефіцієнта співвідношення інших операційних витрат з амортизацією:

$$\begin{aligned} \pm\Delta U_S = & \left(\frac{1}{5}\right) \cdot (\pm\Delta S) \cdot ((O_{2024p.} \cdot P_{2022p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot P_{2024p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + \\ & + (O_{2022p.} \cdot P_{2022p.} \cdot Q_{2024p.} \cdot R_{2022p.} \cdot T_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot P_{2022p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2024p.} \cdot T_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot P_{2022p.} \cdot \\ & \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2022p.} \cdot T_{2024p.})) + \left(\frac{1}{6}\right) \cdot (\pm\Delta O) \cdot (\pm\Delta P) \cdot (\pm\Delta Q) \cdot (\pm\Delta R) \cdot (\pm\Delta S) \cdot (\pm\Delta T) = \left(\frac{1}{5}\right) \cdot 3,697844 \cdot \\ & \cdot ((509358,0 \cdot 0,192294 \cdot 0,183884 \cdot 1,677055 \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,430322 \cdot 0,183884 \cdot 1,677055 \cdot \\ & \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,192294 \cdot 0,190115 \cdot 1,677055 \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,192294 \cdot 0,183884 \cdot \\ & \cdot 1,773704 \cdot 17,439075) + (691462,0 \cdot 0,192294 \cdot 0,183884 \cdot 1,677055 \cdot 3,275949)) + \left(\frac{1}{6}\right) \cdot (-182104,0) \cdot \\ & \cdot 0,238028 \cdot 0,006231 \cdot 0,096649 \cdot 3,697844 \cdot (-14,163126) = 1237116,0 \text{ тис.грн} \end{aligned}$$

б) коефіцієнта співвідношення загальних з іншими операційними витратами:

$$\begin{aligned} \pm\Delta U_T = & \left(\frac{1}{5}\right) \cdot (\pm\Delta T) \cdot ((O_{2024p.} \cdot P_{2022p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot P_{2024p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2022p.}) + \\ & + (O_{2022p.} \cdot P_{2022p.} \cdot Q_{2024p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot P_{2022p.} \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2024p.} \cdot S_{2022p.}) + (O_{2022p.} \cdot P_{2022p.} \cdot \\ & \cdot Q_{2022p.} \cdot R_{2022p.} \cdot S_{2024p.})) + \left(\frac{1}{6}\right) \cdot (\pm\Delta O) \cdot (\pm\Delta P) \cdot (\pm\Delta Q) \cdot (\pm\Delta R) \cdot (\pm\Delta S) \cdot (\pm\Delta T) = \left(\frac{1}{5}\right) \cdot (-14,163126) \cdot \\ & \cdot ((509358,0 \cdot 0,192294 \cdot 0,183884 \cdot 1,677055 \cdot 1,320164) + (691462,0 \cdot 0,430322 \cdot 0,183884 \cdot 1,677055 \cdot \\ & \cdot 1,320164) + (691462,0 \cdot 0,192294 \cdot 0,190115 \cdot 1,677055 \cdot 1,320164) + (691462,0 \cdot 0,192294 \cdot 0,183884 \cdot \\ & \cdot 1,773704 \cdot 1,320164) + (691462,0 \cdot 0,192294 \cdot 0,183884 \cdot 1,677055 \cdot 5,018008)) + \left(\frac{1}{6}\right) \cdot (-182104,0) \cdot \\ & \cdot 0,238028 \cdot 0,006231 \cdot 0,096649 \cdot 3,697844 \cdot (-14,163126) = -1636910,2 \text{ тис.грн} \end{aligned}$$

7) сукупного розміру абсолютного впливу всіх чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами), та який повинен дорівнювати спільному абсолютному приросту моніторингового показника ($\sum \pm\Delta U$):

$$\sum \pm \Delta U = \pm \Delta U_o + \pm \Delta U_p + \pm \Delta U_q + \pm \Delta U_r + \pm \Delta U_s + \pm \Delta U_T = -513380,9 + 1045623,9 + 51315,6 + 87243,6 + 1237116,0 + (-1636910,2) = 271008,0 \text{ тис.грн}$$

Обчисливши розміри абсолютного впливу компонентів черговим доречно провести підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності шляхом визначення розмірів відносного впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами) з врахуванням коливання:

1) матеріальних витрат:

$$\pm \partial U_o = \left(\frac{\pm \Delta U_o}{U_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{-513380,9}{944012,0} \right) \cdot 100\% = -54,38\%$$

2) коефіцієнта співвідношення витрат на оплату праці з матеріальними витратами:

$$\pm \partial U_p = \left(\frac{\pm \Delta U_p}{U_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{1045623,9}{944012,0} \right) \cdot 100\% = 110,76\%$$

3) коефіцієнта співвідношення відрахувань на соціальні заходи з витратами на оплату праці:

$$\pm \partial U_q = \left(\frac{\pm \Delta U_q}{U_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{51315,6}{944012,0} \right) \cdot 100\% = 5,44\%$$

4) коефіцієнта співвідношення амортизації з відрахуваннями на соціальні заходи:

$$\pm \partial U_r = \left(\frac{\pm \Delta U_r}{U_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{87243,6}{944012,0} \right) \cdot 100\% = 9,24\%$$

5) коефіцієнта співвідношення інших операційних витрат з амортизацією:

$$\pm \partial U_s = \left(\frac{\pm \Delta U_s}{U_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{1237116,0}{944012,0} \right) \cdot 100\% = 131,05\%$$

6) коефіцієнта співвідношення загальних з іншими операційними витратами:

$$\pm \partial U_T = \left(\frac{\pm \Delta U_T}{U_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{-1636910,2}{944012,0} \right) \cdot 100\% = -173,40\%$$

7) сукупного розміру відносного впливу всіх чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами), та який повинен дорівнювати спільному відносному приросту моніторингового показника ($\sum \pm \Delta U$):

$$\sum \pm \partial U = \pm \partial U_o + \pm \partial U_p + \pm \partial U_q + \pm \partial U_r + \pm \partial U_s + \pm \partial U_T = -54,38 + 110,76 + 5,44 + 9,24 + 131,05 + (-173,40) = 28,71\%$$

$$\sum \pm \partial U = \left(\frac{\sum \pm \Delta U}{U_{2022p.}} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{271008,0}{944012,0} \right) \cdot 100\% = 28,71\%$$

Фінальною частиною послідовності дій проведення підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності є визначення розмірів

структури впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами) з врахуванням коливання:

1) матеріальних витрат:

$$\pm\xi U_o = \left(\frac{\pm\Delta U_o}{\sum \pm\Delta U} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{-513380,9}{271008,0} \right) \cdot 100\% = -189,43\%$$

2) коефіцієнта співвідношення витрат на оплату праці з матеріальними витратами:

$$\pm\xi U_p = \left(\frac{\pm\Delta U_p}{\sum \pm\Delta U} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{1045623,9}{271008,0} \right) \cdot 100\% = 385,83\%$$

3) коефіцієнта співвідношення відрахувань на соціальні заходи з витратами на оплату праці:

$$\pm\xi U_q = \left(\frac{\pm\Delta U_q}{\sum \pm\Delta U} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{51315,6}{271008,0} \right) \cdot 100\% = 18,93\%$$

4) коефіцієнта співвідношення амортизації з відрахуваннями на соціальні заходи:

$$\pm\xi U_r = \left(\frac{\pm\Delta U_r}{\sum \pm\Delta U} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{87243,6}{271008,0} \right) \cdot 100\% = 32,19\%$$

5) коефіцієнта співвідношення інших операційних витрат з амортизацією:

$$\pm\xi U_s = \left(\frac{\pm\Delta U_s}{\sum \pm\Delta U} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{1237116,0}{271008,0} \right) \cdot 100\% = 456,49\%$$

6) коефіцієнта співвідношення загальних з іншими операційними витратами:

$$\pm\xi U_t = \left(\frac{\pm\Delta U_t}{\sum \pm\Delta U} \right) \cdot 100\% = \left(\frac{-1636910,2}{271008,0} \right) \cdot 100\% = -604,01\%$$

7) сукупного розміру структури впливу всіх чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами), та яка повинна дорівнювати 100% моніторингового показника ($\sum \pm\xi U$):

$$\sum \pm\xi U = \pm\xi U_o + \pm\xi U_p + \pm\xi U_q + \pm\xi U_r + \pm\xi U_s + \pm\xi U_t = -189,43 + 385,83 + 18,93 + 32,19 + 456,49 + (-604,01) = 100\%$$

Остаточною умовою проведеного підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності шляхом визначення впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами) виступає процес узагальнення в табличній формі (див. табл. 3.4) отриманих результатів і разом з цим потрібно сформулювати висновки та рекомендації, які обґрунтовують напрями підвищення ефективності суб'єкта підприємницької діяльності харчової промисловості з виробництві крохмалів і крохмальних продуктів.

Таблиця 3.4 - Результати проведених дій направлених на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності шляхом визначення впливу чинників на зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами) станом на кінець грудня

Чинники	Розміри впливу:		
	абсолютного, тис.грн	відносного, %	структури, %
Сукупна зміна зміну загальних операційних витрат (за економічними елементами) з врахуванням коливання:	271008,0	28,71	100
1) матеріальних витрат	-513380,9	-54,38	-189,43
2) коефіцієнта співвідношення витрат на оплату праці з матеріальними витратами	1045623,9	110,76	385,83
3) коефіцієнта співвідношення відрахувань на соціальні заходи з витратами на оплату праці	51315,6	5,44	18,93
4) коефіцієнта співвідношення амортизації з відрахуваннями на соціальні заходи	87243,6	9,24	32,29
5) коефіцієнта співвідношення інших операційних витрат з амортизацією	1237116,0	131,05	456,49
6) коефіцієнта співвідношення загальних з іншими операційними витратами	-1636910,2	-173,40	-604,01

Проведений факторний аналіз чинників зміни загальних операційних витрат підприємства за обрані роки (див. табл. 3.4) дозволяє виявити глибинні структурні зрушення у формуванні витрат та оцінити ефективність управлінських рішень щодо їх оптимізації. Загальна сума операційних витрат зросла на 271008,0 тис.грн, або на 28,71%, що є об'єктивним наслідком розширення виробництва (збільшення натуральних обсягів на 48,24% за даними табл. 2.1). Однак структурний аналіз виявляє складну компенсаторну взаємодію чинників і варто звернути увагу на наступні особливості:

1) узагальнююча характеристика результатів: сукупна зміна операційних витрат є результатом різноспрямованої дії шести компонентів, серед яких чотири мають позитивний вплив, тобто підвищують витрати, а інші два - негативний, інакше кажучи їх скорочують; характерною особливістю є надзвичайно високі значення відносних показників впливу понад 100% та навіть понад 600% у структурі, що свідчить про суттєву структурну перебудову витрат;

2) аналіз чинників-драйверів, тобто позитивний вплив - зростання витрат:
- коефіцієнт співвідношення інших операційних витрат з амортизацією є

найпотужнішим компонентом збільшення та свідчить про суттєве підвищення частки інших витрат (можливо, оренда, маркетинг, адміністративні послуги) відносно амортизації, при цьому приріст склав 1237116,0 тис.грн, 131,05%, а питома вага - 456,49%;

- коефіцієнт співвідношення витрат на оплату праці з матеріальними витратами виступає другим за впливовістю показник і вказує на випереджальне зростання оплати праці порівняно з матеріальними витратами, що підтверджується даними табл. 3.3, тобто її збільшення на 64,85%, а приріст дорівнює 1045623,9 тис.грн, 110,76%, а частка - 385,83%;

- коефіцієнт співвідношення амортизації з відрахуваннями на соціальні заходи відображає помірний позитивний вплив, який пов'язаний з оновленням основних засобів (див. табл. 2.3) та зростанням амортизаційних відрахувань, а приріст рівняється 87243,6 тис.грн, 9,24%, а в структурі - 32,29%;

- коефіцієнт співвідношення відрахувань на соціальні заходи з витратами на оплату праці віддзеркалює найменший позитивний вплив, що відображає пропорційне підвищення соціальних відрахувань відповідно до зростання фонду оплати праці, а приріст у розмірі 51315,6 тис.грн, 5,44%, а частка - 18,93%;

3) моніторинг чинників-стримувачів, інакше кажучи негативний вплив - скорочення витрат:

- коефіцієнт співвідношення загальних з іншими операційними витратами найсильніший фактор скорочення витрат і відображає оптимізацію співвідношення між загальною сумою витрат та іншими операційними витратами; цей компенсаторний механізм «гасить» надмірне зростання, спричинене іншими компонентами; абсолютний та відносний прирости дорівнюють відповідно - 1636910,2 тис.грн та -173,40%, а в структурі склало -604,01%;

- матеріальні витрати характеризувалися суттєвим їх зниженням в абсолютному виразі; це надзвичайно позитивна зміна, особливо на фоні зростання натуральних обсягів виробництва та свідчить про впровадження ресурсозберігаючих технологій, скорочення матеріаломісткості продукції, або здешевлення сировини; відносний та абсолютний прирости відображалися відповідно розміром -54,38% та

-513380,9 тис.грн, а частка в загальній структурі була рівною -189,43%;

4) ключові закономірності та висновки:

- ефект структурної перебудови витрат: сума позитивних впливів становить 2421299,1 тис.грн, сума негативних - 2150291,1 тис.грн і їх співставлення відобразилося на підсумковому зростанні у розмірі 271008,0 тис.грн; це свідчить про суттєву трансформацію структури операційних витрат, де одні елементи різко збільшуються, а інші помітно скорочуються;

- ефективне управління матеріальними витратами: найважливіший позитивний результат - зниження матеріальних витрат при одночасному підвищенні обсягів виробництва та це свідчить про: впровадження ресурсозберігаючих технологій; оптимізацію норм витрат сировини; можливе здешевлення сировини або зміну постачальників; ефект масштабу (зменшення питомих витрат);

- випереджальне зростання витрат на персонал: підвищення коефіцієнта співвідношення оплати праці з матеріальними витратами на 1045623,9 тис.грн, що підтверджує висновки табл. 2.6: фонд оплати праці зріс на 64,85%, а середньомісячна зарплата - на 61,58%, що випереджає збільшення продуктивності праці - на 27,63%, а отже, це створює ризики для рентабельності;

- підвищення інших операційних витрат: найбільший позитивний вплив має коефіцієнт співвідношення інших витрат з амортизацією, а це може характеризувати: витрати на оренду (активи з права користування збільшилися за даними табл. 2.3; маркетингові витрати для розширення ринків збуту; адміністративні витрати; витрати на логістику (при відставанні транспортної складової);

- компенсаторна роль співвідношення загальних та інших витрат: надзвичайно потужний негативний вплив коефіцієнта співвідношення загальних з іншими витратами виконує роль «балансир», який не дозволяє загальним витратам збільшуватися надмірно, незважаючи на значне підвищення їх окремих економічних елементів;

5) оцінка ефективності управлінських дій та рекомендації:

- управління матеріальними витратами оцінено, як високоефективно, при зниженні на 54,38% та зростанні виробництва;

- управління витратами на персонал - потребує постійного контролю, за умов випереджального збільшення відносно продуктивності;
- управління амортизаційною політикою - адекватно, що відповідає оновленню основних засобів;
- управління іншими витратами - потребує постійного дослідження, за умов суттєвого збільшення вартує перевірки досягнутої ефективності;
- загальна оптимізація структури - збалансовано, при умові ефективно спрацьованих компенсаторних механізмів;
- закріпити успіхи в управлінні матеріальними витратами та поширити успішний досвід на інші елементи витрат; провести аудит інших операційних витрат й оцінити їх ефективність; оптимізувати співвідношення «продуктивність - оплата праці»; продовжити моніторинг структурних коефіцієнтів; розробити нормативи для окремих елементів витрат, щоб своєчасно виявляти негативні тенденції.

Таким чином, регулярний моніторинг структури операційних витрат (за економічними елементами) та оперативне реагування на зміну впливових чинників є дієвим інструментом управління фінансовим результатом і запорукою підвищення загальної ефективності господарювання досліджуваного суб'єкта підприємницької діяльності. При цьому наголосимо, як показало дослідження, системний підхід до аналізу витрат дозволяє не лише ідентифікувати «вузькі місця» у виробничих процесах та знизити собівартість продукції, але й створити надійний фундамент для стратегічного планування. Розуміння причинно-наслідкових зв'язків між складовими виробництва та кінцевими фінансовими показниками дає змогу керівництву приймати виважені рішення щодо оптимізації ресурсів, цінової політики та напрямків інвестування. У підсумку, впровадження такої практики управління витратами забезпечить ПрАТ «Інтеркорн» підвищення рентабельності, зміцнення конкурентоспроможності та досягнення стратегічних цілей розвитку в довгостроковій перспективі, а саме головне буде сприяти підвищенню рівня ефективності його діяльності.

ВИСНОВКИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи проведено комплексне дослідження теоретичних і методичних засад формування, оцінювання та факторного аналізу ефективності суб'єкта підприємницької діяльності, що дозволило зробити наступні узагальнення та висновки щодо: еволюції та багатоаспектності категорії «ефективність»; уточнення понятійно-категоріального апарату; систематизації видів і підходів до оцінювання ефективності; визначення ролі факторного аналізу в управлінні ефективністю; характеристики методів кількісної оцінки впливу факторів; застосування економіко-математичного моделювання; розробки алгоритму комплексної оцінки. Отримані теоретичні узагальнення та систематизований методичний інструментарій створили необхідне підґрунтя для проведеного практичного аналізу ефективності діяльності обраного суб'єкта підприємницької діяльності. При цьому відмітимо, що в ньому ідентифіковано ключові показники, які формують ефективність досліджуваного суб'єкта господарювання, та кількісну оцінку їх впливу з метою розроблених обґрунтованих пропозицій щодо її підвищення.

Проведений у другому розділі комплексний аналіз підприємницької діяльності ПрАТ «Інтеркорн» за 2022-2024 роки дозволили зробити наступні узагальнення щодо його організаційно-економічного стану, ефективності використання ресурсів і фінансових результатів:

1) організаційно-правова характеристика та структура власності ПрАТ «Інтеркорн» є спеціалізованим підприємством харчової промисловості з виробництва крохмалів і крохмальних продуктів, зареєстрованим у 2003 році в м. Дніпро; статутний капітал товариства становить 110527273,00 грн; аналіз структури власності виявив багаторівневу (пірамідальну) модель корпоративного контролю, характерну для транснаціональних холдингів; використання іноземних юрисдикцій (Кіпр, Люксембург, Нідерланди) та трастових механізмів (Велика Британія) забезпечує максимальний рівень захисту активів від політичних та економічних ризиків, а також свідчить про наявність механізмів податкового планування та оптимізації фінансових потоків;

2) динаміка виробництва та реалізації продукції: за досліджуваний період спостерігається розширення масштабів діяльності підприємства: у натуральному виразі загальний обсяг виробництва та реалізації зріс, хоча динаміка мала хвилеподібний характер із піком у 2023р. у розмірі 249600 тонн і подальшим спадом у 2024р.; у вартісному виразі обсяг реалізованої продукції демонструє стійке зростання, що свідчить про позитивну тенденцію розвитку бізнесу;

3) структурні зрушення в асортиментній політиці: виявлено суттєву трансформацію продуктового портфеля підприємства: стратегічним лідером є сироп глюкозно-фруктозний, що робить його ключовим елементом фінансової стабільності; стабільну позицію зберігають кормові продукти, що підкреслює ефективність безвідходних технологій; високу волатильність демонструє фруктоза кристалічна, що вказує на разовий характер попиту, або тимчасове перепрофілювання потужностей; скорочення спостерігається за позицією солодового екстракту, що потребує перегляду доцільності його подальшого виробництва;

4) цінова динаміка та ринкові умови: за більшістю видів продукції (крім фруктози та солодового екстракту) відбувалося зниження середніх цін реалізації, що свідчить про висококонкурентне ринкове середовище; підприємство компенсує ціновий тиск нарощуванням натуральних обсягів, однак темпи зростання виручки відстають від темпів зростання фізичних обсягів за окремими позиціями;

5) виробничо-трудова потенціал: первісна вартість основних засобів має стійку тенденцію до зростання з домінуванням машин та обладнання; водночас спостерігається негативна динаміка технічного стану; показники ефективності використання основних засобів мають різноспрямовану динаміку; підприємство демонструє позитивну динаміку стабілізації кадрового складу;

7) фінансові результати та прибутковість: підприємство подолато збитковість 2022 року та вийшло на стабільний прибуток у 2023-2024 роках; структура операційних витрат зазнала суттєвих змін: частка матеріальних витрат скоротилася, натомість різко зросла частка інших операційних витрат, що потребує додаткового контролю; фінансові витрати зменшилися, що свідчить про скорочення боргового навантаження; зниження чистого прибутку

у 2024р. порівняно з 2023р. вказує на необхідність посилення управління операційними витратами, особливо комерційними;

8) виявлені тенденції сформувавши підгрунття для розробки рекомендацій щодо підвищення ефективності суб'єкта підприємницької діяльності, які були обґрунтовані в рекомендаційно-практичному розділі.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи здійснено поглиблену розробку пропозицій щодо підвищення рівня ефективності діяльності ПрАТ «Інтеркорн» шляхом застосування сучасних факторних методів аналізу; при цьому основний акцент зроблено на кількісній оцінці впливу внутрішніх складових на результуючі показники, що дозволило не лише констатувати зміни, а й розкрити механізми їх формування:

1) результати факторної оцінки основних засобів: виконане обґрунтування виявило складний компенсаторний характер формування вартості основних засобів; загальний приріст на 160667,0 тис.грн відбувся внаслідок потужної структурної перебудови, де позитивні драйвери зростання сумарно додали понад 3016942,8 тис.грн умовного впливу, які були майже повністю нівельовані негативними факторами; при цьому потрібно також відмітити про наступне:

- ключові драйвери оновлення: найсуттєвіший позитивний внесок забезпечили чинники, пов'язані з коефіцієнтом співвідношення інструментів та інвентарю до транспорту та коефіцієнтом співвідношення активів з права користування до інших основних засобів; це свідчить про реалізацію стратегії технологічного оновлення та гнучкого залучення ресурсів без значних капітальних інвестицій;

- проблемні зони: виявлено суттєве відставання у розвитку транспортного забезпечення, яке виступило основним стримуючим фактором із часткою негативного впливу 215,45%, що вказує на диспропорцію у матеріально-технічній базі;

2) результати факторної оцінки операційних витрат: аналіз витрат (за економічними елементами) показав, що зростання операційних витрат на 271008,0 тис.грн, або на 28,71% є керованим і структурно збалансованим; при цьому варто також розкрити наступні аспекти:

- ефективне управління ресурсами: найвагомим позитивним результатом є суттєве зниження матеріальних витрат, яке відбулося на фоні

зростання натуральних обсягів виробництва, що беззаперечно свідчить про впровадження ресурсозберігаючих технологій, оптимізацію норм витрат сировини та підвищення ефективності виробничих процесів;

- зони підвищеної уваги: зафіксовано випереджальне зростання витрат на оплату праці порівняно з продуктивністю, що створює потенційний ризик для рентабельності; також виявлено значне збільшення інших операційних витрат, що вимагає додаткового аудиту для підтвердження їх ефективності;

- компенсаторний механізм: як і у випадку з основними засобами, у структурі витрат спрацював потужний балансуєчий механізм, тобто коефіцієнт співвідношення загальних та інших витрат, який нівелював надмірний тиск з боку окремих елементів, забезпечивши помірне підсумкове зростання.

Отже, застосування розширеного факторного аналізу з використанням логарифмічного та інтегрального методів дозволило підтвердити, що ПрАТ «Інтеркорн» реалізує стратегію ефективного управління, засновану на глибокій структурній перебудові ресурсної бази. При цьому воно звертає свою увагу на наступні напрямки підвищення ефективності його діяльності: технологічне оновлення (інвестує в активну частину основних засобів (обладнання, інструменти) та розвиває орендні механізми, що підвищує гнучкість виробництва); ресурсоефективність (досягнуто критично важливого результату - зниження матеріаломісткості продукції, що є основою для підвищення конкурентоспроможності); виявлені диспропорції (встановлено «вузькі місця» - логістичну складову та співвідношення «продуктивність / оплата праці», які потребують першочергової управлінської уваги).

Таким чином, запропоновані пропозиції щодо кількісної оцінки впливу ключових показників на підвищення рівня ефективності суб'єкта підприємницької діяльності, які характеризувалися аналітичними підходами, що довели свою дієвість як інструменту не лише ретроспективної оцінки, а й обґрунтування стратегічних рішень. Впровадження отриманих результатів у третьому розділі в практику управління ПрАТ «Інтеркорн» сприятиме подальшій оптимізації структури активів, збалансуванню витрат і, як наслідок, підвищенню загальної ефективності його діяльності у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ачкасова Л.М. система управління ефективністю діяльності підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. Випуск 41. 2023. С. 5-17. URL: <https://doi.org/10.30977/ЕТК.2225-2304.2023.41.5>.
2. Баула О.В., Вісина Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. Економікс. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка: навчальний посібник. Луцьк: СПД Галяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф». 2021. 320 с.
3. Бегун С.І., Хомюк Н.Л., Подзізей О.О. Економетричні методи та моделі в прийнятті управлінських рішень в умовах цифрової трансформації. *Економіка та суспільство*. Випуск № 66. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-16>.
4. Белобородова М.В., Зайченко К.М. Підвищення ефективності діяльності підприємства на основі управління бізнес-процесами. *Бізнес Інформ*. 2021. № 12. С. 294-300. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-12-294-300>.
5. Болюбаш Н.М. Інтелектуальний аналіз даних: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2023. 320 с.
6. Брагіна О.С., Стельмашук Д.Д. Порівняльна оцінка ефективності діяльності підприємства за системним та інтегральним підходами. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. №2 (24). 2023. С. 25-34. URL: <https://economics.net.ua/ejoru/2023/No2/24.pdf>.
7. Вебсайт компанії приватне акціонерне товариство «Інтеркорн Корн Процесінг Індастрі». URL: <https://32616426.emitent.net.ua/>.
8. Гайденко С.М. Бізнес-аналіз і статистика: навч. посіб.; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2024. 180 с.
9. Гринькевич О.С., Матковський С.О., Сидорова А.В., Струк Н.С. Економічна аналітика в бізнесі: навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. 2022. 480 с.
10. Далик В.П., Чорній Б.І., Гарасим Л.С., Бобко О.В., Георгієвський Н.К., Фар'ян В.О. Забезпечення ефективності діяльності підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2023. № 10.

URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-10-9189>.

11. Дропа Я.Б. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Електрон. вид. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. 2023. 238 с.

12. Захарченко В.І., Метіль Т.К., Максимчук І.А. Комплексна оцінка ефективності діяльності господарського суб'єкта на основі аналізу його фінансової звітності за допомоги збалансованої системи показників. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. Том 20 № 3(49). С. 61-83. URL: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2021.3\(49\).252786](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2021.3(49).252786).

13. Камишнікова Е.В., Верескун М.В., Верзилова К.С. Використання таксономічного аналізу для оцінки рівня організаційної ефективності промислових підприємств. *Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки*. № 1 (38). 2023. С. 81-86. URL: [https://doi.org/10.31498/2225-6725.1\(38\).2023.287465](https://doi.org/10.31498/2225-6725.1(38).2023.287465).

14. Козирєва О.В., Грузіна І.А., Бондаренко І.В. Дослідження методичних підходів до оцінювання ефективності діяльності підприємства. *Підприємництво та інновації*. Випуск 29. С. 83-88. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/29.13>.

15. Кошельок Г.В., Міндова О.І., Чернишова Л.В. Факторний аналіз рентабельності виробництва торговельних підприємств. *Економіка та суспільство*. Випуск № 47. 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-36>.

16. Кравченко В.О. Ефективність діяльності підприємства: зміст, види та роль у сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. Випуск № 65. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-93>.

17. Кузнецової А.Я., Хуторної М.Е. та ін.. Трансформація забезпечення фінансової стабільності фінансового сектору національної економіки для сприяння сталому розвитку: методологічний аспект: монографія. Львів: Університет банківської справи. 2021. 675 с.

18. Мащенко М.А., Бріль М.С., Кліменко О.М. та ін. Економічна теорія: електронний ресурс: навчальний посібник для самостійної роботи студентів. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2022. 266 с.

19. Мушеник І.М. Використання економіко-математичних методів у

моделюванні діяльності акціонерних підприємств. *Актуальні питання економічних наук*. № 20. 2026. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/1128/1110>.

20. Омеко А.В. Зовнішні та внутрішні чинники впливу на рівень ефективності управління підприємством. *Економіка та суспільство*. Випуск № 68. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-182>.

21. Парасій-Вергуненко І.М., Назарова К.О., Гордополов В.Ю., Безверхий К.В., Гоцуляк В.Д., Нежива М.О., Негоденко В.С. Управлінський аналіз бізнесу (за видами економічної діяльності): навчальний посібник. Київ: Вид. «Центр учбової літератури». 2024. 586 с.

22. Різник Н.М. Методика оптимізації виробничої програми підприємства. *II міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Цифрова економіка як фактор інновацій та сталого розвитку суспільства», 2-3 грудня 2021р.* С. 82-83. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/37036>.

23. Черноусова Ж.Т., Фартушний І.Д., Лісовська О.М. Економіко-математичне моделювання управління грошовими активами підприємства в сфері фінансового посередництва. *Підприємництво та інновації*. Випуск 28. 2023. С. 79-86. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/28.13>.

24. Що таке КРІ: як вимірювати результативність і що для цього потрібно. Команда HURMA. 10 лютого 2025. URL: <https://hurma.work/blog/shho-take-kpi-klyuchovi-pokazniki-efektivnosti/>.

25. Skybinska Z., Gryniv, T. Дослідження методичних шляхів факторного аналізу. *Академічні візії*. № 16. (2022). URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/207/178>.